БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 62 (10123) | 1963 оной мартын 14, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...ИЧЕСКЭ АГИТАЦИИН ...ЛТЫЕ САААШАДАНЬ АРЬБАДХАХА

...ндуудай Сове- ...боложо дүүрэбэ. ...олон партийна- ...бэхи нэгэдэлэй ...залга үшөө да- ...харуулаа. Энэ ...шанартай полити- ...хитэй һайнаар, ...гэргэлгэдэ поли- ...үүргэ ехэ бай-

...зацинууд поли- ...а нүлөө шан- ...партиин үнэн ...бүхэндэ, хүн бү- ...жэ хүнэй сэдь- ...һайн һайхан һа- ...Эхэ оронойнгоо ...туһада ажалай ...шалгада зориг- ...ша ехэ хүдэлмэ- ...республика до- ...ан агитаторнууд ...галгойлһон байна. ...итическэ хүдэл- ...онол арга хэ- ...йна организаци- ...баяжаа.

...бүхэндэ байгуу- ...нууд политиче- ...дото гуламта бо- ...элидхэл, хөө- ...уулга, харуулан ...удха түгэлдэ- ...гээр эмхидхэһэн, ...гэрэй лектори ...хүсөөр байгуул- ...ехэтэйгээр хүдэл- ...гагшадай зүгһөө ...хүртэбэ. Ажалша- ...даһан ойлгуулам- ...нютаг бүхэнэй ...эрнүүд, эхэнэрэй ...шууд, һургуулиин ...болон хүдөөгэй ...ши эдэбхитэйгээр ...ехэ һайшаалтай. ...ти, правительст- ...дотоодын поли- ...тодорхой зорил- ...лбоотойгоор ойл- ...лон политическэ ...ажалшадые эл- ...хадаа партийна ...лгэрүүлһэн по- ...эриин тодорхой ...тобшолон хэлэхэ

...ажалтаяа сааша- ...хүгжөөхэ гэээшэ ...цинуудай туйлай ...зорилго мүн. ...элмэриин гол зо- ...партиин дотоо- ...ажалшадта гүнзэ- ...манай орон до- ...уулгада хүн бү- ...ой, коммунизм ...ша, харин олон ...хүсэ шадалай, ...үрэ мүн, энэ ...ажалшан бү- ...ёһотой, тиимэ- ...хүн бүхэн ...лахын түлөө ...ойлгуулха ...ашаар ажал- ...шалгада үдэр ...элсүүлхэ гээшэ ...уялга бай-

...дуужа абаһан ...цинууд мүнөө ...политическэ хү- ...талаар туйлаһан ...шэлөө согсол- ...арьбадхаха хэм- ...а байна. Жэ- ...колхоз, совхозуу- ...зацинууд һунгал-

тын үедэ малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангалгые һайнаар эмхидхээ. Эндэхи багшанар, врачнууд, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд долоон хоногой туршада хоёр дахин гүүртэ, отаранууд дээгүүр гаража, соёл культурын хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэдэг байгаа. Мүнөөшье энэ заншалаа үргэлжэлүүлһээр. Ивалга тосхоной айлай гэртэ байрладаг агитпунктые даагша нүхэр И. Этингов гэрэй эзэн эхэнэрнүүд болон үбгэд, хүгшэдтэй хөөрэлдөөгөө хэһээр, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Шэбэртэ тосхоной агитатор багша Ю. Д. Дагбаев айлнуудай хүндэтэй айлшан гэһэн алдар суугаа гэршэлһээр. Иимэ түрүү агитаторнуудай, партиин үнэн үгые олониитэдэ хүргэдэг эдэбхитэдэй зэргые улам олошоруулха, дүй дүршэлыень тарааха хэрэгтэй.

Гэхэ зуура, политическэ хүдэлмэриие һулаар ябуулһан, тэрээнһээ байтагай һунгалтын һүүлээр оройдонь орхижорхиһон баримта үзэгдэжэ эхилээ. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Онохойн совхозой 3-дахи отделенидэ ойлгууламжын хүдэлмэри муугаар эмхидхэгдэнхэй. Энээн тухай ажалшадай мэдээсэлнүүдтэ хэншье анхаралаа хандуулнагүй гэжэ нэгэнтэ бэшэ хэлэгдэһэн, бэшэгдэһэншье байгаа. Теэд мүнөө болотор ямаршье хэмжээн абтаагүй. Мүн иимэ байдал Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Хориин «Комсомольский» совхоздо тохёолдонхой. Энэ ушар партийна организациин эмхидхэлэй хүдэлмэриин имагтал һула байһаниие тодорхойлно. Үйлэдбэриин управленинүүдэй парткомууд, тэдэнэй партэмхидхэгшэд энэ талаар партийна организацинуудта шанга эрилтэ табиха, тодорхой туһаламжа хүргэхэ ёһотой.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ эрдэм бэлигтэй, Коммунис партиин гадаадын болон дотоодын политикые гүнзэгыгөөр ойлгуулжа шадаха, тэрэниие бэелүүлхээр үнэн сэхээр оролдодог хүнүүдые хабаадуулха шухала. Гадна, энэ хүдэлмэридэ илангаяа хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд—колхозой түрүүлэгшэ, совхозой директор, мэргэжэлтэд болон бусад хүтэлбэрилэгшэдые хабаадуулха хэрэг ехэ удха шанартай. Энэ талаар һайн жэшээ харуулдаг колхоз, совхозуудай, үйлэдбэриин управленинүүдэй тушаалта хүнүүд олон. Тэдэнэй үльгэр жэшээе халан абажа, хүн зонтоёо үдэр бүриин холбоо барисаатай байха гээшэ совет хүтэлбэрилэгшын нангин уялга мүн.

Ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй хүсэтэ долгиие улам үргэдхэхэ зорилго агитаторнуудай, пропагандистнуудай, бүхы партийна организацинуудай урда табигдана. Энэ хэрэг тэдэнэй үдэр бүриин анхарал доро байха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, ажахыгаа саашадань хүгжөөхэ тодорхой зорилгонуудаа болзор соонь һайнаар дүүргэхэ манай шухалын шухала зэбсэг тэрэ болонхой ха юм.

Политическэ агитациин амжалтые арьбадхажа, дэлисыень улам үргэдхэжэ, ажахытаа, соёл культураяа бүри хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ дайшалхы зорилго партийна организацинуудай урда табигдана.

...Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...АССР-эй Верховно Соведые зарлаха тухай

...шомито Совет Социалис Республикын Верховно Со... ...дайлалай нэгэдэхи сессиие Улаан-Үдэ городто 1963 ...й үдэр зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ХАХАЛОВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Ч. ДОРЖИЕВ.**

...үүдэй байшан. 1963 оной мартын 13.

Удха түгэлдэр, уран һайхан зохёолнуудые олоор бэшэжэ, турэл партиингаа халуун анхаралда харюусая!

Мартын 8-да Москвада парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэд литература, искусствын хүтэлбэрилэгшэдтэй удаадахи уулзалгаяа хэбэ. Тус уулзалга дээрэ хамагта халуунаар угтагдаһан Н. С. Хрущев үгэ хэлээ. Тус үгэ соогоо соёл сурталай хүдэлмэриин болон коммунизм байгуулха үедэхи литература, искусствын гол зорилгонууд тухай тодорхойгоор тогтон хэлэһэн байна. Н. С. Хрущевой үгые мүнөө ганса манай орон соо бэшэ, бүхы дэлхэй дээрэ халуунаар зүбшэн хэлсэлгэ боложо байна. Энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ манайшье республикын литература болон искусствын хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана.

Уран зураашад урмашанхай

Уран зураашадай союзай байшан соо ороходо, хон жэн шэнги. Уужам коридорнууд соогуурнь хүн харагданагүй, зүгөөр үнэн дээрээ тиимэ бэшэ.

Буряадай АССР-эй Арадай уран зурааша Александр Александрович Окладниковай хүдэлдэг таһалгын үүдэ тоншожо ороходомнай, хэдэн уран зураашад сугларанхай, эбтэй дүхэриг болон һуужа байбад. Гар гараа барилсан танилсабабди. Парти болон правительствын ударидагшадай литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй хэһэн шэнэ уулзалга дээрэ Никита Сергеевич Хрущевой хэлэһэн үгэтэй «Правда» газетэ бараад һууһан уран зурааша Георгий Москалев иигэжэ мэдүүлбэ:

— Үнэхөөрөөшье тон гүнзэгы удха шанартай элидхэл байна, эндэ сугларагшад ехэл сэдьхэлээ ханангяар, урмашангяар уншажа байнабди.

Уран зураашадай хүдэлдэг таһалганууд соогуур ябажа, ажал хэрэг тухайнь, нэн түрүүн, түрэл Коммунис партиингаа гаргаһан энэ шэнэ халуун анхарал, тус уулзалгын хэды ехэ удха шанартай байһан тухай хөөрэлдөөбди.

Залуу уран зурааша Александра Сахаровская иигэжэ хэлээ:

— Бидэ, уран һайханай гэхэ гү, али искусствын хүдэлмэрилэгшэд, тон харюусалгата уялганууд тухайгаа мартаха эрхэгүйбди. Идейнэ болон уран һайханай үндэр хэмжээндэ бэшэгдэһэн зохёол, зураг бүхэнөөрөө арад олондоо һайшаалтай нүлөө үзүүлхэ, коммунизм байгуулха агууехэ хэрэгтэнь тэдэниие зоригжуулха уялгатайгаа агшам зуурашье харааһаа алдажа болохогүй байһанаа һайса мэдэрнэбди. Манай уран зураашадые абажа хараха болоо һаа, ехэнхи ушарта элдэб жэжэ божо темэдэ дутуу ядуу зурагуудые зураад лэ, үнэн дээрээ ёһотой, ехэ юумэ бүтээнэгүй. Тиихэ зуураа, уран һайханайнгаа мэргэжэлые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна гээшэ хабди гэжэ һанагдана. Тиимэһээл зурагууднай өөрын онсо шэнжэгүй, ондоо мэдээжэ зурагуудые һажааһан түхэлтэй болошоно. Өөр тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, би мүнөө үедэ буряад тосхон тухай, тэрэнэй яажа хубилһан тухай бүлэг линграбюрануудые хэжэ дүүргүүтэй байнхайб. Парти, правительствынгаа халуун анхаралда харюу болгон, үшөө эршэмтэйгээр хүдэлхэ һанаатайб.

Буряадай АССР-эй Арадай уран зурааша Александр Александрович Окладников дүүргэжэ байһан «Халуун хаһа» гэжэ Байгалай загаһашад тухай зурагаа дэлгээн, иигэжэ хөөрэнэ:

— Энэ зураг соогоо Буряад оронойнгоо түрүү зоной образ харуулха гэһэн зорилго урдаа табинхайб. Парти болон правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаһан уулзалга дээрэ Никита Сергеевич Хрущевой хэлэһэн үгын удхатай танилсаад байхадаа, шэнэ хүсэтэйгөөр, шэнэ дэлисэтэйгээр хүдэлхөөр зоригжобоб, урмашабаб... Би наһан соогоо нэгэтэ бэшэ тэдэ формалист болон элдэб абстракционистнуудай зурагуудые хараһан байнаб, тиихэдээ тэдэнэйнь ямаршье уг удхагүй байһан ушарые гайхагша бэлэйб. Уран һайханайнгаа талаар ахир муугаар хэмжээндэ эреэлэгдэһэн, гансал хооһон маяг дүрсэ үндэһэлэн бүтээгдэһэн зурагуудынь тон лэ зүбөөр, хурсаар шүүмжэлэгдээ гээшэ, тон лэ зүб!

А. А. Окладниковай шэг шарай адуулжа һуухада үнэхөөрөөшье ойгоо гутаһанай, сэдьхэлээ хүдэлһэнэй тэмдэг обёорогдоно.

— Тойроод ямар һайхан ажабайдал, хүн зонууд маниие угтажа байна гээшэб, тиихэдэнь иигэжэ «тоомоо таһаралдажа» байһан ушарыень али болохоор, хэйрагүйгөөр шүүмжэлхээр байна.

— Манай уран зураашадай дунда тиимэ юумэн үзэгдэнэгүй гээшэ гү?—гэжэ асуубабди. Манай хөөрэлдөөндэ хабаадаһан РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша уран зурааша Филипп Ильич Балдаев асуудалдамнай иимэ харюу үгэбэ:

— Сэхынь хэлэхэдэ, манай дунда тиимэшүүл үгы. Манай уран зурагай искусство хадаа арадай шэнжэтэй, тон ёһотой реалис маяг баримталдаг байһаниинь арсашагүй.

— Нүгөө талаһаа абажа харахада, манай уран зураашад үшөөл һулахан, даншье һулахан зурагуудые зурадаг байһаар, зарим ушарта өөһэдынгөө творчестводо харюусалга багатайгаар хандана. Тиимэһээнь лэ гүнзэгы удхагүй, мүнөө сагай хүнүүдэй сэдьхэл бодол хурсаар, этигэмээр харуулһан зурагууд тон хомор,—гэжэ А. Окладников нэмэн хэлэбэ.

Хөөрэлдөөндэмнай хабаадаха дуратайшуул олошоржо, дүхэригнай үргэдэжэл байна. Энэньшье ойлгосотой ха юм даа. Манай литература болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй хамаг һанал бодолые соголһон нүхэр Хрущевой тон гүнзэгы удхатай үгэнь эдэ үдэрнүүдтэ бултанай халуун анхарал хандуулжа байна ха юм.

— Бидэ өөһэдынгөө зурагууд соо партиин үзэл суртал баримталан, коммунизм байгуулжа байгаа арадайнгаа баатар ажал хэрэг харуулха нангин уялгатайбди. Энэл уялгаяа мартаха ёһогүйбди,—гэжэ Буряадай уран зураашад нэгэн дуугаар мэдүүлнэд.

А. Жамбалдоржиев.

Буряадай уран зураашад (зүүн гарһаа): Г. Н. Москалев, М. З. Оленников, А. Н. Сахаровская, А. А. Окладников гэгшэд парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй литература, искусствын ажал ябуулагшадтай хэһэн уулзалга дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ тухай хөөрэлдэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ТОН ЗУБ!

Парти болон правительствын ударидагшадай зүгһөө литература, искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэй заншалта болоһон уулзалгаяа үнгэргэжэ, тэрэ уулзалга дээрэ Никита Сергеевич Хрущевой үгэ хэлэһэн тухай мэдээсэл ехэл сэдьхэлээ ханангяар хүлеэн абааб. Һүүлдэнь Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэтэй танилсаад байхадаа, тон зүбөөр, саг соогоо иимэ үгэ хэлэжэ, манай литература болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ харюусалга, партийна зорилго тухайнь һануулаа байна гэжэ тоолоноб. Үнэхөөрөөшье манай зарим уран зураашад, уран зохёолшодой бүтээл, зохёолнууд намда, хүдэлмэришэ хүндэ, ойлгогдосогүй байхаһаа гадна, харша шэнгеэр һанагдадаг юм. Тэрэшэлэн манай Буряадайшье уран зохёолшодой номууд соо арадайнгаа шэнжэ түхэлгүй хүнүүд дайралдадаг юм. Буряад композиторай хүгжэм аад, жэнхэни буряад аялгагүй байдагынь гайхалтай. Тиихэдэ манай Буряадай хүдэлмэришэн анги тухай номууд үгы шахуу гэхэдэ алдуугүй. Манай уран зохёолшод хажуудаа байһан хүдэлмэришэн анги тухайгаа, тэдэнэй ажабайдал тухай тон ойлгогдошогүй шалтагаанаар зохёол бэшэнэгүй шахуу. Энэ хадаа уран зохёолшодоймнай арад зонтоёо һула холбоотой байһанай гэршэ мүн. Партиингаа сэсэн мэргэн заабариие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэн, манай уран зохёолшод, композиторнууд, уран зураашад арад зонтой холбоо барисаагаа нягталан бэхижүүлхэ, мүнөө сагайнгаа амисхаал, шэнжэ түхэлые зүбөөр харуулһан һайн һайн зохёол, бүтээлнүүдые һаяын сагта бэшэхэ, хэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Д. Дармаев,
ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн.

...нтервью

ХАБАРАЙНГАА ТАРИЛГАДА ХЭР БЭЛДЭЭБТА?

...ажахынууд до- ...дахи жэлэй ха- ...хэр бэлэдхэлтэй- ...гээшэб? Иимэ ...корреспондент ...зуудай хүдэлмэ- ...лтадтэ хандаһан ...харюу эндэ толи-

...эриин управ- ...хозой директор

...ооһото ургамал- ...хиһаа һураггүй ...нсахан шэниисэ ...гү, али нёдондо- ...раар ехэ боло- ...тракторaар хэ- ...ехэ байһаниие ...дэнһээ һайнаар ...рэнһээ һаналаа ...хэлэй 60 трак- ...заһабарилагдажа ...«ДТ-54» түхэлэй ...шэнэ рама та- ...болгохо бай- ...плуг, куль- ...мэтэ зэр зэмсэ- ...хай. Эдэ үдэр- ...хэнэй таряалан ...үргэн дэли- ...Эндэ 10 га- ...хүн ажаллана. ...дээрэ хамта 16 ...гаргаха аад, ...тонно зөөгөөбди. ...хабарай тарилгын ...алхэнь.

Мүн совхозойхид урдань хабарай тарилга, ургаса хуряалгын үедэ трактор, комбайнуудые хоёр халаанда хүдэлгэхэ гэхэдэ, механизаторнуудай дутадаг байһаниие хараадаа абан. энэ жэлдэ өөһэдынгөө хүсөөр 40 тракторист, 25 комбайнерые һургажа гаргахань. Тэдэнь һуралсалаа дүүргээд, шалгалта барихынгаа урда ажалай дүй дүршэл олохо, трактор, комбайн жолоодон һуража байнхай.

Гэхэтэй хамта, энэ совхоздо тарилгын үрэһэ хүрэнгын хүсэд сэбэрлэгдэжэ дүүрээгүй байһаниие тэмдэглэхэ ушартай. Эндэ бүхы үрэһэнэйнь 75 процент һайса арилгагдажа, тарилгын шанарта хүргэгдэһэн аад, үшөө 4000 центнер үрэһэн шанараар муу байжа, андалдагдаха болонхой. Теэд энэ хүдэлмэри үшөөл унжагайрһаар. Минеральна үтэгжүүлтэ хүсэд бэлдэгдээдүй.

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь Ф. Синицын:

—Трактор, машинануудай заһабарилга дүүрэхэ үшөөл үды. 32 тракторай 19-ниинь бэлэн боложо гараһан аад, үшөө 11 трактор заһалаатай хэбтэнэ. Тэдэнһээ «ДТ-54» түхэлэй 6 тракторта хэрэгтэй шухала запчасть, деталь складта үгы байжа, тэдэнэй хэзээшье бэлэн болохонь мэдэгдэнэгүй. Мүн 24 сеялкын 16-ниинь, 28 плугай 18-ниинь заһагдаа. Тэдэнээ мартын 25 болотор заһабарилжа дүүргэхэ һанаатайбди.

Заһабариһаа гараһан тракторнуудаа сарай һарабша доро зохидоор табижа хадагалхын орондо, тэдэнээ элдэб ажалда хэрэглэжэ, сагһаань урид эбдэнэ. Һаяшаг механизатор Д. Богидаевай заһабарилгаһаа гаргаһан «ДТ-54» тракторай вентиллятор болон хойто фракционойнь подшипнигууд тоһодогдоогүй байжа, ябадалдаа халаад, бута һүрэшоо. Энээндэ Бэшүүрэй заһабарилгын мастерскойнхид баһал горитой зэмэтэй. Эндэ заһагдажа гараһан бусадшье тракторнууд ехэхэн дутагдалтай, хүсэд шалгагдаагүй байна.

Таряалан, сабшалан дээрэнь наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри аали нобшоор ябуулагдана. Бүхыдөө 12 мянган тонно шэбхэ гаргаха түсэбтэй аад, мүнөө миил 6 мянга хүрэхэгүй тонно шэбхэ зөөнхэй.

—Энэ ажалда хэды трактор, машина табигданхайб,—гэжэ асуухада:

—Обоотой шэбхэмнай хүрэшоод абтанагүй. Мүнөө тэрэнээ зөөхэеэ болёобди. Иигээд гэдэхэдэнь шэрэжэ эхилхэбди,—гэжэ нүхэр Синицын хэлэнэ.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин Борьёогой совхозой главна инженер В. Нестеров:

— Байгша ондо манай совхозойхид 22 мянган гектарта хабарай тарилга хэхэ, тэрэ тоодо 16,2 мянган га дээрэ орооһото ургамалнуудые тарихабди. Илангаяа тракторaар хэхэ хүдэлмэри айхабтар ехэ. Гансахан хабар хахалжа тариха газарнай 16 мянган гектар болоно. Хабарай тарилгада бүхыдөө 70 трактор хүдэлхэ юм. Мүнөө тэдэнһээ 57-ниинь заһагдажа гараа. 61 сеялкын 57-ниинь, 38 плугай 32-ынь бэлэн болонхой. Бүхы техникын заһабарилгые апрелиин 1 болотор дүүргэхэ зорилготойбди.

Теэд энэ совхозойхид тарилгадаа эрхим һайнаар бэлдэжэ байна гэхын аргагүй. Илангаяа үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри ехээр унжагайрна. Хаагдаһан үрэһэнэйнь 90 шахуу процент тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, ургаха шадалаараа муу, хахадһаа һураггүй ехэнь хүсэд сэбэрлэгдээгүй байһаар. Тэрэшэлэн поли дээрэ наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэри урагшаа ябанагүй. Эндэхид бүхыдөө 20 мянган тонно, тэрэ тоодо гансахан кукурузын газарта 13 мянган тонно шэбхэ зөөхэ аад, мартын 10-най мэдээгээр миил 5000 тонно гараа. Мүнөөшье энэ ажалда трактор, машина тон үсөөн хүдэлнэ.

Баргажанай Үйлэдбэриин управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо Д. Эрдынеев:

— Хабарайнгаа тарилгада гол түлэб бэлэн боложо байнабди. Элдэб түхэлэй 25 тракторaймнай 21-ниинь заһагдажа гаранхай. Һаядаа 4 сеялкэ, 5-6 плуг, борной. культиватор гэхэ мэтэ бэлэн болгогдожо дүүрэхэ юм. Үрэһэ хүрэнгэшье хүсэд хүрэхөөр хаагдаад, һайнаар сэбэрлэгдэнхэй. Иигээд тарилгынь шанарые лабораторидо шалгуулхамнай.

—Таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ хэр ехээр гаргагдааб?—гэжэ асуухада:

—Бирагдаагүй. Түсэбэй ёһоор таряалан дээрээ, кукурузын газарта 10 мянган тонно шэбхэ гаргаха аад, хамта 390 тонно шэбхэ зөөгөөлди даа. Мүнөө аргал шэбхын гэдэжэ эхилхэдэ трактор, машина олоор табихабди,—гэжэ нүхэр Эрдынеев хэлэнэ.

Үбэлдөө таряанай газарта наг шэбхэ ехээр гаргаха арга боломжо бии байгаа. Тусхай түхеэрэлгэтэй бульдозер, трактор, автомашинанууд олон. Малай фермэ, гүүртэнүүдтэ обоологдоһон наг шэбхэшье ехэ. Гансал тэрэниие зөөхэ хүдэлмэри эртэнһээ эмхидхээгүйнь гэм энэ ха юм. Таряалан, сабшалан дээрэ үбэлдөө саһа тогтоохо, хабартаа һайрамай уһа хааха тушаа һаналаа табинагүй. Механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсал эндэ тон ехээр хожомдожо, декабрь һарада эхилһэн мүртөө тэрэнь тон эмхигүйгөөр үнгэргэгдэнэ. Энээнһээ боложо, түрүүн 30 хүн бэшүүлһэн аад, мүнөө оройдоо 13 хүн һурана.

* *

Мүнөө хабарай тарилгада бэлэдхэлые хаа хаанагүй үргэнөөр шалгажа, дутуу дунданuудые элирүүлэн усадхаад, энэ шухала хүдэлмэреэ эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө бултаараа оролдохо саг ерээ.

ШЭНЭ АМЖАЛТА ТУЙЛАХА ГЭЭШЭ РОССИН ХҮДӨӨ ТОСХОНУУДАЙ АЖАЛШАДАЙ ХҮНДЭТЭ ЗОРИЛГО МҮН

Россин Федерациин үйлэдбэриин управленинүүдэй начальнигуудай, партийна комитедүүдэй секретарьнуудай зүблөөн

Москва, мартын 12. (ТАСС). РСФСР-эй колхозно-совхозно управленинүүдэй начальнигуудай болон партийна комитедүүдэй секретарьнуудай зүблөөн мүнөөдэр Кремль соо боложо дүүрэбэ.

Долоон жэлэй табадахи жэлдэ Россин Федерациин хүдөө тосхонуудай ажалшад тон ехэ ажалай амжалта туйлаха ёһотой. Тэдэнэр Эхэ орондоо 2,5—2,6 миллион пүүд орооһо таряа, 5 миллион тонно мяха, 19 миллион тонно һү, хүдөө ажахын бусад продуктнуудые худалдаха түсэбөө дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай. Энэ зүблөөн дээрэ үгэ хэлэгшэд хайшан гэжэ иимэ ехэ амжалта туйлахаб, яагаад арга боломжонуудаа гүйсэд элсүүлхэб гэһэн асуудалнууд тушаа хөөрэлдэбэд.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Ф. Р. Козлов, А. Н. Косыгин, О. В. Куусинен, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. С. Хрущев, В. В. Гришин, Л. Н. Ефремов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, В. И. Поляков, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков, А. Н. Шелепин** гэгшэд эндэ сугларагшадта нэрьемэ альга ташалгаар угтуулжа, зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсабад.

Түрүүлэгшэ байһан Л. Н. Ефремов Киевһээ ерэһэн телеграмма уншаба. Украинын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад ородой хүдөө тосхонуудай аха дүүнэрые, түрүү хүнүүдые амаршална.

Колхозуудые болон совхозуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха талаар партийна комитедүүдэй болон үйлэдбэриин управленинүүдэй зорилгонууд тушаа, мүн хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхэ түсэб дүүргэхэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Башкирай АССР-эй Илишевскэ үйлэдбэриин управлениин парткомой секретарь **А. Г. Аминев** трибунада гараба. Управлениин бүхы ажахынуудта түрүүшүүлэй дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ гээшэ партийна комите-

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

Шэнэ амжалта түйлаха гээшэ Россин хүдөө тосхонуудай ажалшадай хүндэтэ зорилго мүн

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

дэй хүдэлмэриин шухала зорилго болоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Газар хадаа манай гол баялиг болоно гэжэ хүнүүд бултадаа мэдэдэг. Тиигэбэшье, олонхи ажахынуудта эзэн бусаар хандаха, газараа буруугаар ашаглаха, ямаршье гурим журамгүй ябадал гаргагдадаг. Ондо ондоо механизаторнууд бэе бэеэ һэлгэлсэн газараа хахалдаг, тарилга хэдэг, тарягаа хуряадаг байха юм. Тиимэһээ ургаса бага абтадаг, харюусаха хүн байдаггүй. Иимэ дээрэһээ бүхы ажахынуудта механизаторнуудай хүдэлмэриин отрядна системэ нэбтэрүүлхэ гэжэ шиидэнхэйбди.

СССР-эй Хүдөө ажахын министр **И. П. Воловченкодо** үгэ үгтэбэ. Энэ жэлдэ 4,2—4,5 миллиард пүүд ороохо таряа абаха, ойрын хоёр-гурбан жэл соо таба миллиард пүүд абадаг болохо гээшэ дүүргэмээр зорилго байна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Манай ороной бүхы зононууд ороохо таряа ехээр абаха арга боломжонуудтай. Жэшээнь, Липецкэ областиин «Петровский» совхозой дүй дүршэл энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ. Дунда зэргээр гектар бүриһөө 12 центнерһээ дээшэ ургаса үгэдэггүй газар хэды жэлэй саада тээ тэрэ совхоздо үгтэһэн байгаа юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэл газар дээрэһээ, тэдэл хүнүүд гектар бүриһөө 26 центнер ороохо хуряажа абаһан байна.

Таряашан бүхэндэ мэдээжэ агротехническэ хэмжээнүүдые сахидаггүй дээрэһээ ажахынууд ороохо таряа ехэ дутуугаар абадаг байна. Жэшээлхэдэ, намарай паар дээрэ бэшэ, харин хабар хахалагдаһан газар дээрэ тарихада 25—30, тэрээнһээ дээшэшье процентээр бага ороохон абтадаг. Тарилгын нормые багадуулһан ба сортовой бэшэ үрэһөөр тарилга хэдэг шалтагаанһаа ороохон багаар абтадаг.

Олонхи ажахынуудай малай тоо толгой түргөөр олошоржо байгаашье һаа, малай байрануудай барилга удаанаар ябажа байдаг. Тиимэһээ индустриальна аргаар барилга хэдэг болохо ёһотойбди гэжэ министр тэмдэглэбэ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые материальна талаар урмашуулхын тулада продукци үйлэдбэрилгын өөрынь үнэ сэн хямдаруулһанайнь түлөө тэдэндэ нэмэлтэ түлбэри үгэдэг болоо һаа һайн байгаа гэжэ нүхэр Воловченко хэлэнэ.

Хүдөө ажахыгаа найдамтайгаар, зүбөөр эрхилхын тулада наукын болон түрүүшүүлэй гайхамшагта дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэхэ ёһотой гэжэ нүхэр Воловченко хэлэбэ. Хүдөө ажахын наука хадаа үйлэдбэридэ нилээд ехэ туһаламжа үзүүлдэг, тиигэбэшье, эрилтэнүүдыень гүйсэд хангажа шаданагүй.

Жэшээлхэдэ, ороной туд туд зононуудта эгээ таарамжатай севооборотнуудые зохёохо хэрэгтэй. Наукын бүхы туйлалтые ашаглажа, манай ороной хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ саашанхи амжалтануудые туйлажа шадахабди.

Тракторнууд болон хүдөө ажахын машинануудые туршаха Кубаниин научно-шэнжэлэлгын институдай механизатор **В. Я. Первицкиин** звено гарай хүсөөр хэхэ ажалгүйгөөр дүрбэдэхи жэлээ кукуруза ургуулжа байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ гурбан хүдэлмэришэд долоон зуун гектар дээрэ кукуруза ургуулаад, өөһэдөө хуряажа абаһан байна. Тэрэ тоодо 486 гектар дээрэһээ кукурузын ороохо абаа һэн.

Зүблөөн дээрэ үгэ хэлэһэн В. Я. Первицкий, энэ жэлдэ миниин звено 800—900 гектар кукуруза тариха, гектар бүриһөө 60 центнер кукурузын ороохо абахын тулада тэмсэхэнь гэжэ хөөрэбэ.

Энэ жэлдэ Кубаниин поли дээгүүр 1500 шахуу оньһожоруулагдаһан звенонууд ажаллажа, табан зуу мянган гектар дээрэ гараар хэхэ хүдэлмэригүйгөөр кукуруза ургуулха юм. Тэдэ звенонууд Кубаниин институдай хүдэлмэриин дүй дүршэлые шудалһан байна.

Эрдэм наукын ажалтай һалашагүй холбоотой байһан тухай академик **Т. Д. Лысенко** хэлэбэ. Эрдэмтэд хадаа колхоз, совхозуудай ажалые һайн мэдэхэ ёһотой. Тиибэшье, хүдөө ажахын үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг хүнүүд биологическа наукын үндэһэ һуурине мэдэдэг байха ёһотой. Иимэ нягта холбоотой байгаа һаа, энэ наукын туйлалтые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, ашаглаха хэрэгтэ амжалта туйлагдаха байна гэжэ Т. Д. Лысенко тэмдэглэнэ.

«Горки Ленинские» гэжэ туршалгын ажахыда байһан үнеэдэй бүшмэг һүтэй болоһон тухай тэрэ хөөрэжэ үгэбэ. Эндэ үдхэн һүтэй һүрэг үнеэд бии болгогдоо, хэдэн арбаад эрэ буруунууд ороной элдэб областьнуудта эльгээгдэдэг. Олонхи ажахынууд үдхэн һүтэй һүрэг үнеэдые бии болгохо хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй. Иимэ үүлтэрэй бухануудтай болоошье һаа, зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд тэдэнһээ түл абаха оролдолго гаргадаггүй. Колхозууд болон совхозуудаар үдхэн һүтэй үнеэдые бии болгохо гээшэ тон ехэ гүрэн түрын үдха шанартай байһан хадань, энээндэ анхаралаа ехээр хандуулха ёһотойбди гэжэ академик хэлэбэ.

Саратовска областиин Энгельсын үйлэдбэриин управлениин парткомой секретарь **А. Ф. Козобродов** үгэ хэлэбэ. Управлениин бүхы колхозууд болон совхозуудаар үнгэрэгшэ жэлэй дүн гаргагданхай. Ажахынууднай 16 миллион пүүд ороохо таряа абаад, арба миллион пүүдыень гүрэндөө худалдаа. Мяха, һү абалга нилээд ехэ болгогдоо гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Колхозуудаар болон совхозуудаар капитальна барилга ехээр хэгдэжэ байна. Шэнэ гэрнүүд баригдажа, хүдөө тосхонуудай түхэл шарайнь хубилна, тала газарта олон дабхар гэрнүүд бодхоогдоно.

Ажахынуудай финансова байдалынь нилээд һайжараа. 13 совхозуудай 11-ниинь үнгэрэгшэ жэлдэ олзо оруулаа. Колхозуудай олзо баһа ехэ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй болоһонһоо хойшо удаан бэшэ сагай үнгэрөөшье һаань, энэ үе соо хэгдэһэн эмхидхэлэй болон олониитын политическэ хүдэлмэриин ашаар колхозууд, совхозуудай ажабайдал нилээд һайжаруулагдаа.

Управлениин колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд өөрынгөө арга боломжые зүбшэн хэлсэжэ үзөөд, 19 миллион пүүд ороохо абаха, мал ажалай продукциие бүри ехэ болгохо гэһэн шэнэ уялгануудые абаба. Энэ абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада тэдэнэр мүнөөнһөө оролдолго гаргана.

Новосибирскэ областиин «Сибирь» колхозой түрүүлэгшэ **В. Г. Демиденко** үгэ хэлэхэ зуураа, манай колхоз экономическа талаараа һулашагууд гурбан колхозуудһаа 1959 ондо байгуулагдаһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо артельнай байдал һайнтай болонхой. Эбэртэ бодо малаймнай тоо толгой хоёр дахин олон болоо.

Усть-лабинецуудай уряада харюу болгон, бидэнэр энэ жэлдэ харюусалгата уялгануудые абаабди. Колхознай миллион хахадһаа бага бэшэ ороохо абаха. Колхознигууднай ажалдаа һайнаар хандадаг боложо, ажахыгаа һайжаруулхын тулада оролдосотойгоор ажаллана.

Курганска областиин «Красная звезда» совхозой директор **Г. М. Ефремов** үгэ хэлэбэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхознай 24 мянган центнер ороохо гүрэндөө тушааха түсэбтэй байһан аад, 54 мянган центнер тушаагаа һэн. Малайнгаа эдихэ тэжээл ехээр бэлдэһэн хадаа, гүрэнһөө нэгэшье центнер худалдажа абаагүйбди.

Совхозуудта ажалай түлөөһые гуримшуулха асуудал дээрэ нүхэр Ефремов тогтобо. Жэшээлхэдэ, фермэнүүдые даагшадта гаргагдаһан продукциинь зэргээр түлбэри үгэдэг болоё гэжэ тэрэ дурадхаба. Ажахынуудые зэр зэмсэгээр болон машинануудаар хангаха ябадалые һайжаруулха ёһотой гэжэ нүхэр Ефремов хэлэбэ.

КПСС-эй Волгоградай хүдөөгэй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Школьников** үгэ хэлэбэ. Областиин колхозууд болон совхозууд газарайнгаа хубаариие һайжаруулжа, газар таряалангай культурые дээшэлүүлжэ, шэнэ болон бөөро газар ехээр хахалжа, ороохо таряа ехээр абадаг болохо зорилго табижа байна. Ургаса ехээр абадаг болохын тулада үрэһэнэйнгөө нормо ехэ болгохо ёһотой. Тиимэһээ нүхэр Воловченкын хэлэһэн үгые дэмжэнэб гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Биологическа наукын хүгжэхэ асуудалнууд тушаа, тэрэнэй хүдөө ажахын үйлэдбэридэ үзүүлхэ туһаламжа тушаа академик **К. И. Скрябин** үгэ хэлэбэ.

Зүблөөндэ хабаадагшадта хани халуунаар угтуулжа, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Н. С. Хрущев** үдэшын заседани дээрэ ехэ үгэ хэлэбэ. Нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ тон анхаралтайгаар шагнагдаа, олон дахин альга ташалган болоо.

Зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, нүхэр Н. С. Хрущевто хандаһан бэшэг нэгэн дуугаар баталба.

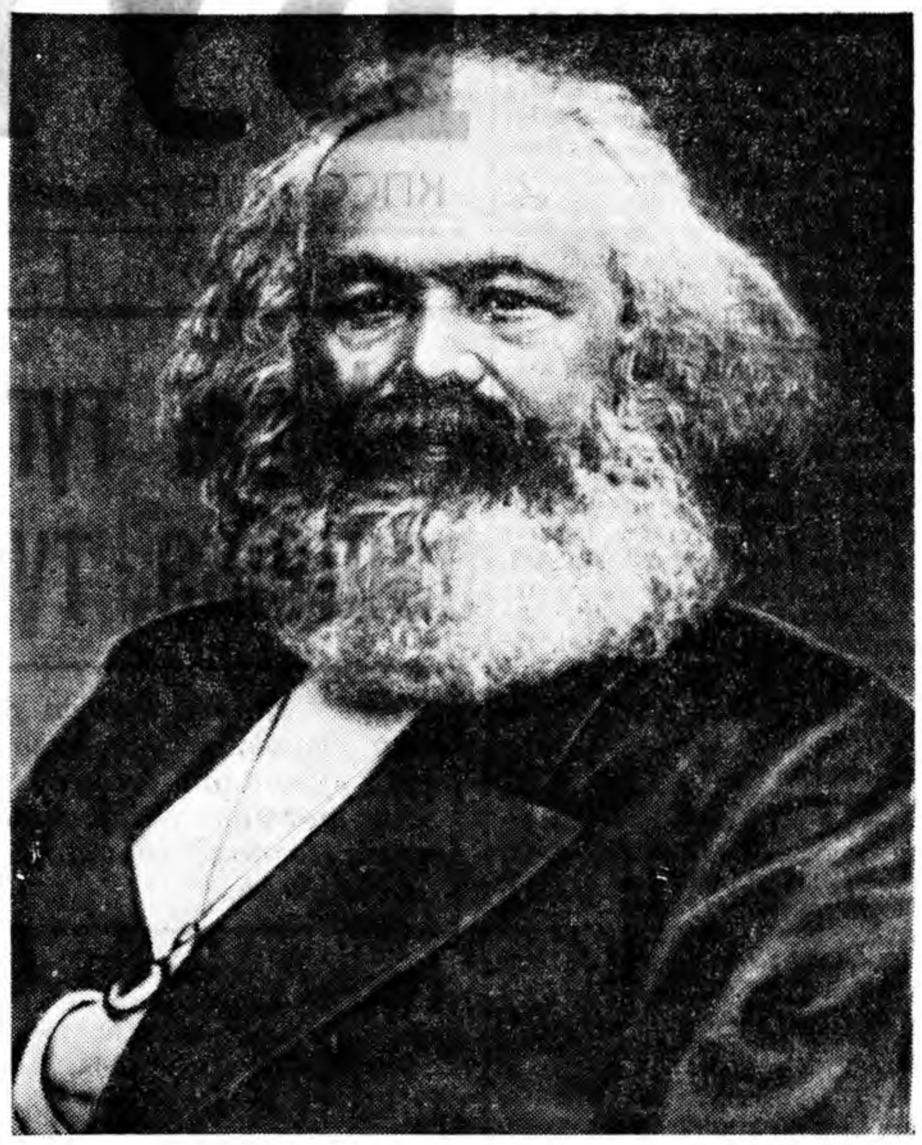
Хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлэдхэлые түргэн дүүргэхэ гээшэ манай шухала зорилго болоод байна гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Хабарайнгаа тарилгые эмхитэйгээр дүүргэхын, намарайнгаа таряанай хойноһоо харууһалгые һайжаруулхын, газарайнгаа гектар бүхэниие зүбтэй зүйтэйгөөр ашаглахын, ажал болон гарза багатайгаар ехэ продукци абахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абажа байнабди.

Россин Федерациин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд 1963 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ болон бэлэдхэхэ даабаряа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада, хүсэ шадалаа гамнахагүй, манай Эхэ ороной хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ хубитаяа оруулхабди гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, Советскэ правительствада, нүхэр Н. С. Хрущевто найдуулна.

Энээгээр зүблөөнэй хүдэлмэри дүүрэбэ.

Хэтэ мүнхэдөө хүгжэн мандадаг һу

(Карл Марксын нүгшэһөөр 80 жэлэй ойдо)

Карл Маркс... Энэ нангин алдар нэрые мэдэхэгүй хүн алтан дэлхэйн алишье буланда олдохо аал?! Маркс болбол бүхы оронуудай пролетаринарай агуу багша, обществые революционно ёһоор шэнэдхэн хубилгаха наука зохёогшо мүн.

Научна коммунизмын эхи табиһан Карл Маркс хадаа агуухэ эрдэмтэ-шэнжэлэгшэ байха зуураа, мүн дүлэтэ революционер байһан юм. Айхабтар ехэ эрдэм ухаагаа, барагдашагүй ехэ бэлиг шадабаряа Маркс ажалшадые богоолшолгоһоо сүлөөлхэ хэрэгтэ сүм зорюулһан байна. Марксын зохёоһон һургаалынь үнэн дээрээ угаа ехэ революционно хүсэн болобо гэжэ Энгельс тодорхойлоо һэн. Түүхын богонихон болзорто, хэдыхэн арбаад жэлэй турша соо тус һургаал олон түмэн улад зоной ухаан бодолдо нэбтэрэн орожо, ниитын бүхы хүгжэлтэдэ асари ехээр нүлөөлнэ. Мүнөө марксизм-ленинизм 42 миллион хахад коммунистнуудай хүсэн түгэлдэр армиин дайшалхы тугынь болонхой. Тиин илагдашагүй энэ арми жэлһээ жэлдэ урган бэхижэжэ байна!

***

Буржуйнар ба тэдэниие үмөөрэгшэд хадаа марксизмые үгы хэхэ һэдэлгэ нэгэнтэ бэшэ гаргаһан юм. Россин олохон революционер-марксистнуудые хаанай жандармануд хюдаһан байна. Фашистнууд олон мянган коммунистнуудые түрмэ яамада хаагаад, зобоожо алаа. Дэлхэй дээрэхи анха түрүүшын социалис гүрэниие аршалан хамгаалха зуураа, олон зуу мянган баатар тэмсэлшэд ами наһаяа үгэһэн байна. Хэдэ хэдэн буржуазна оронуудай—США-гай, Баруун Германиин болон бусадай коммунис партинууд мүнөөшье тон муу эрхэ байдалда ажаллана, хатуу шэрүүн хардалга мүрдэлгэдэ ороно. Харин теэд ямаршье хэрзэгы хашалта дайралта, хардалга гүжэрдэлгэнүүдэй хэгдэбэшье, дэлхэйн ажалшадта нүлөөлдэг Марксын һургаалай гайхамшаг нүлөөе буруулжа шадаагүй, шадахашьегүй юм.

«Марксын һургаал үнэн зүб байһан дээрэһээ, хамагһаа хүсэтэй юм», —гэжэ Ленин онсолон тэмдэглэдэг һэн. (Зохёолнуудайнь том 19, хууд. 3). Энэ һургаал түүхын болон экономикын бодото тодорхой баримтануудые научна ёһоор, тон зүбөөр тодорхойлхо хэрэгые үндэһэ болгодог. Энэ һургаал обществын хүгжэлтые үнэн зүбөөр тайлбаридаг, ниитын ажабайдалай али бүхы үзэгдэлэй жама ёһые ойлгохо оньһо олгодог, обществын хүгжэлтэдэ хүнүүдэй эдэбхитэйгээр нүлөөлхэ арга боломжо олгодог юм.

Марксистска теориин үнэн зүб байһые бодото байдал зуу гаран жэлэй туршада баталан харуулаа. **«Мүнөө марксизм-ленинизм хүн түрэлтэнэй үмэнэ имагтал теори боложо үзэгдэнэ бэшэ, мүн тэрэшэлэн үнэн бодото байдал болонхой», —** гэжэ Н. С. Хрущев хэлэнэ. Манай планетын нилээд хубида капиталис байгуулалтые усадхаһан, Советскэ Союз дотор социализмын илаһан, дэлхэйн зоной гурбанай нэгэ хубиһаа олон хүнүүдые нэгэдүүлдэг хүсэн түгэлдэр социалис лагериин байгуулагдаһан баримта—научна коммунизмын теориин үнэн зүб байһые арсашагүйгөөр гэршэлэн харуулна бшуу. Хэзээдэшье хубилхагүй, хододоо хуушаараа байха, хооһон суртаал гэжэ Маркс өөрынгөө һургаалые огто тоолодоггүй һэн. Тус теориие зүбөөр хэрэглэхын тула түүхын оршон байдалые, али нэгэн ороной хүгжэлтын тодорхой эрхэ байдалые наринаар хараадаа абаха заатагүй шухала гэжэ Маркс хододоо онсолон тэмдэглэдэг бэлэй.

Марксизмын саашанхи хүгжэлтэнь агуу Ленинэй нэрэтэй, тэрэнэй байгуулһан манай ороной Коммунис партиин ажал ябуулгатай нягта холбоотой юм. Владимир Ильич Ленин түүхын шэнэ үе сагта марксизмые творческоор, революционноор хүгжөөгөө.

Революционно хүдэлмэрөө һаяшаг эхилжэ байхадаа, Владимир Ильич иигэжэ бэшээ һэн: «Бидэ Марксын теориие сүм зохёогдожо дүүрэшэ саашань хүгжөөхэ зэргэтэй, эгээл тэрэ наукын имагтал гол шухала үндэһэ һуури табиһан байна». (Зохёолнуудайнь том 4, хууд. 191). Тиин марксизмын теориие саашадань хүгжөөхэ, хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалшадай илалтын аша туһада тэрэ теориие бодото дээрэнь хэрэглэхэ ябадалда Ленин бүхы ами наһаяа зорюулаа һэн. Ленинизм гээшэ марксизмые сэхэ шууд, творческо ёһоор үргэлжэлүүлэн хүгжөөһэн ябадал мүн.

Хэнэйшье мэдэһээр, пролетариадай политическэ засагые туйлан абаха арга, замууд тухай асуудал гол шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Энэ асуудалые зүбөөр шиидхэээ һаа, пролетариадай тэмсэлынь амжалтатай байдаг. Тиимэ ушарһаа тус асуудалые шиидхэхэдээ догматическаар хандабал, тоншье аюултай байха юм. Социалис революци хэһэнэй, пролетариадай диктатура тогтооһоной ашаар лэ капиталис байгуулалтые унагаажа, социализм байгуулжа болохо юм гэжэ Маркс баримталан харуулаа һэн. Гэбэшье, иимэ революци имагтал хүсэ хэрэглэһэнэй ашаар хэгдэхэ юм гэжэ Маркс хэзээдэшье тоолодоггүй бэлэй. Харин тиихэһээ байтагай, зохид байдалай тохёолдобол, политическэ засаг хүдэлмэришэн ангиин гарта амгалан ёһооршье орожо болохо юм гэжэ Маркс нэгэнтэ бэшэ тэмдэглээ һэн.

1917 оной хабар нэгэ хэды саг соо орон доторнай хоёр засагай тогтошоходо, эгээл тиимэ арга боломжые Ленин хараадаа абаһан байгаа. Гэхэ зуура, пролетариадай диктатурые амгалан аргаар тогтоохо эрхэ байдал хододоо бии боложол байхагүй ааб даа. Теэд дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй тэнсүүриинь социализмын аша туһада хурдан түргөөр хубилжа байгаа илангаяа мүнөөнэй үедэ тиимэ арга боломжо бии юм. Хэрбээ буржуазин хүсэ хэрэглээ һаа, пролетариадайшье баһал хүсэ хэрэглэхэ баатай болохонь мэдээжэ.

Марксизм-ленинизмын һургаалай творческо шэнжэтэй байдагынь дайн сэрэгтэ ямараар хандаха тухай асуудал дээрэ илангаяа элихэнээр харагдаадхидаг. Марксизмын үндэһэ һуури табигшадай ажаһууха үедэ нэгэн гэбэл национальна, үгышье һаа колониальна дайнууд болодог бэлэй. Национальна дайнуудые Европын арадууд национальна нэгэдэлэйнгээ түлөө, колониальна дайнуудые Европын гүрэнүүд колони булимтарха зорилготойгоор хэгшэ һэн. Маркс, Энгельс хадаа арадуудай бэеэ даагаад байхын түлөө эрмэлзэдэг үнэн зүб хүсэл эрмэлзэлые дэмжэдэг, тиихэ зуураа, колониальна хархис дайнуудые эрид шангаар буруушаадаг байгаа.

Империализмын үе сагай ерүүтэй байхада Энгельс бүхы Европодо дайнай һүжэрхэ аюул тохёолдохонь гэжэ урид мэдээд, милитаризмын ба шовинизмын урдаһаа тэмсэхэ гээшэ бүхы оронуудай социалистнуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн гэжэ тоолоо һэн. Монополис бүлэглэлнүүдэй хоорондохи зүришэлдөөнүүдэй ехэ болохотой хамта бүхы Европодо һүжэрхэ дайнай аюулшье эрид ехэ болоо һэн. Зүгөөр тэрэ үедэ дэлхэйн дайе уридшалан зайсуулха бодото хүсэн пролетариадта байгаагүй. Харин одоол манай орон дотор социализмын илажа, социалис лагериин байгуулагдаһанай һүүлээр, империализмын колонито системын һандаран бутархада, байдал тад ондоо болошоо. Монополистнуудай зүгһөө дэлхэйн шэнэ дайе һүжэрөөлгэхэгүйһөө гадна, харин дайн сэрэг гээшые оройдонь болюулха ябадал туйлаха бодото арга боломжо мүнөө үедэ бии болонхой.

Марксизм-ленинизмын хүгжэлтэдэ шэнэ алхам болоһон иимэ шухала тобшолол КПСС-эй XX съезд хэжэ, энэнь саашадаа коммунистическэ болон хүдэлмэришэдэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөнүүдэй Декларации болон Мэдүүлгэ дотор баталагдаһан юм. Иимэ тобшололой зүб байһаниие Карибска далайн оршондохи кризисэй болюулагдаһаниинь гэршэлэн харуулаа. Тэрэ үедэ Советскэ правительствын бэелүүлһэн сэсэн мар... ябуулганууд... атомна дайнай... даа.

Энэ баримта... лые бүрин ха... систска теори... жөөһэнэй г... болоно. Импер... сэрэг заатагүй... сагтаа тон з... һургаалые хү... лэ, харин дэлх... тэнсүүридэ бо... билалтануудые... байгаа һаа, ... түрэлтэндэ ям... байһаниинь ... буу зэбсэг, а... кетэ гэхэ мэ... хатай хамта, ... нуудта тон ... болоһые хара... болохо аал? Ү... марксист-лени... дото байдалай... холо болгохо...

Хоёр тад он... нүүдэй амгалы... тухай Ленинэй... һаниинь дахи... һүүлэй жэлнү... суулагдаһан ... түсгаар үедэ ... шохо арга бол... соо мүнөөнэй ... циальна болон... даата асууд... байна. Амгалы... гэшэмнай ... хоёрой хооро... тэмсэлэй имаг... мо мүн байн... тэмсэл гол т... рысөөнэй арга...

Марксистско... творческоор ... стводо бии бол... нүүдые нари... ёһотой. Тиигэ... бодото зорилго... ка, хүдэлмэри... нуудые бодото... хэрэг хүсэд ха... хоорондын х... хүдэлөөнэй, м... на тус тус о... хёохын аргагү...

Революционн... научна комму... ёһонуудые са... гол ёһонуудые... бодото тодорх... далда таарууд... гэһэн удхатай... мунис хүдэлөө... тус отрядууда... байдал хэды ... шье, марксис... нуудай бата н... «Бүхы оронуу... гадэгты!» гэһ... гин уряа лозу... гаал һаа, тэд... лынь амжалт...

Хүдэлмэриш... хүл дээрээ гар... ажаһууһан, а... нэгэдэхи Инте... жа, пролетари... гуулагдаха ар... Тиимэ партин... һаял бии бол... Бүхы дэлхэй... лай илалта т... Маркс хараа... тогтоохо тух... Ленинэй ... наукын илан... түрүүшын со... амжалтанууд,... баталһан КП... циалис бүхы... коммунис хү... гүүд эли то... на. Маркс... ниинь илагд...

КПСС-... марксизм-лени... ахалагша на...

КПСС-эй обкомой бюродо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совeдтэ

1963 оной февраль һарада һү ехээр һаажа, гүрэндэ элбэгээр худалдахын түлөө үйлэдбэриин управленинүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн тухай

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет **иигэжэ тогтоогоо:**

Байгша оной февраль һарада һү ехээр һааxа, гүрэндэ худалдахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүримые дүүргэжэ шадаагүй дээрэһээ колхоз, совхозой үйлэдбэриин управленинүүдтэ КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулхагүй.

Баргажанай үйлэдбэриин управлениинхидэй, (начальник нүхэр **Еланов**, парткомой секретарь нүхэр **Базаров**, главна зоотехник нүхэр **Михайлов**) һайнаар хүдэлһэниие тэмдэглэбэ. Тус управлениин ажахынууд нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо һү һааляа 44 процентээр дээшэлүүлжэ шадаа.

Республикын үйлэдбэриин управленинүүдэй гүрэндэ мяха, үндэгэ худалдаха 1-дэхи кварталайнгаа түсэб хэр дүүргэжэ байһан тухай

1963 оной мартын 10-най мэдээн

Управленинүүд	Мяхан	Үндэгэн
Баргажанай	50	78
Зэдын	99,1	44
Кабанскын	108	80
Хяагтын	59	53
Мухар-Шэбэрэй	66	57
Түнхэнэй	71	41
Улаан-Үдын	47	119
Хорин	74	41

Үнгэрһэн 10 хоногто бүхыдөө 13856 центнер һүн һаагдажа, түсэбэй дүүргэлтэ оройдоол 7 процентээр дээшэлээ гэхэ гү, али кварталай түсэб 49 процентэдэ хүрэбэ.

Кварталай дүүрэтэр миил 20 хоног үлөө. Энэ үе соо һү һаалияа эрид дээшэлүүлхын түлөө колхоз, совхоз бүхэн эршэмтэй шэнгаар хүдэлхэ зэргэтэй.

ТҮРҮҮ НЭРЭЕЭ ТЭХЭРЮУЛ...

(Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Л. РАДНАЕВАЙ хөөрөөнһөө)

3-4 жэлэй саада тээ манай Баянгол нютагай һаалишад жэлэй ямаршье сагта сагаан эдеэгээ дэлгэрүүлэн, һү ехээр һаажа, аймаг, республика дотороо яһала суурхадаг байгаа.

Теэд һүүлэй хэдэхэн жэлэй туршада һанаһандал хүрэхөөр хүдэлөөгүй, түрүү нэрэ солоёо алдажа, гээгдэгшэдэй тоодо ороһомнай тон гэмшэлтэй. Илангаяа үнгэрэгшэ жэлдэ һү һааха, гүрэндэ худалдахашье түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Һү һаалимнай урзанда жэлэйшье хэмжээндэ хүрөөгүй.

Колхозой правлени, партком фермэ, гүүртэнүүдтэ бии байһан дутагдалнуудые усадхажа, һү һаалиие эрид дээшэлүүлхын тула жэлэй эхинһээ хойшо зарим тэды хүдэлмэри хээ. Нэн түрүүн һаалишаднай ходо һэлгэгдэжэ байхаяа болижо, мүнөө тэндэ эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүд, коммунистнууд, комсомолшууд табигдаа. Фермэнүүдтээ үнеэдые оньһон аргаар һааха түхеэрэлгэ тодхохоһоо эхилээд, элдэб оньһожоруулга хэжэ захалаабди. Һаалишад, малшадай дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэжэ, тэрэнэйнь дүн арбан хоног, һара, квартал бүхэндэ гаргагдана, түрүүшүүл урмашуулагдана. Тэрэшэлэн байгша ондо үнеэдтэ үбһэ тэжээл яһала горитой бэлэдхэгдэнхэй. Жэлэй эхиндэ үнеэн бүриин 10 тонно силос, 8 центнер үбһэн, 2 центнер зелёнко таһалагдажа үгтэһэн байна. Мүн һаагдаһан һүнэй литр бүхэндэ 200 грамм ороохо таряанай зүйл үгтэнэ. Энэ жэлдэ үнеэдые имагтал бүлеэн уһаар уһална, ороохо таряанай зүйл заабол эһээжэ, уһанда худхажа эдюулнэ, шэмэтэ тэжээл—«мочевина» гэдэгые малда һайса үгэнэбди.

Эдэ бүгэдын ашаар һү һаалимнай зарим тэды дээшэлжэ эхилээ гэжэ тэмдэглэмээр. Фермэнүүд һү һааха, гүрэндэ худалдаха үнгэрэгшэ хоёр һарынгаа түсэб болзор соонь дүүргэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө 50 процентээр ехэ һү абаа. Баргажанай үйлэдбэриин управлениин парткомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Илангаяа үүлтэртэ үнеэдэй фермынхид энэ мүрысөөндэ горитой амжалта туйлаба. Эндэхи түрүү һаалишад: Ц. Доржиева үнгэрһэн январь, февраль һарада хамта 6625 литр һү абаа гэхэ гү, али үнеэн бүриһөө 526 литр; С. Дашиева үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 495 литр һаажа, бүхыдөө 7429 литр һү абаһан байна. Мүн һайжаруулагдаһан үүлтэрэй үнеэдэй гүүртын залуу һаалишад: М. Гилязева, А. Гармаева гэгшэд энэ үе соо тус тустаа үнеэн бүриһөө 440—450 литр һү һа... мэдэ март, бүришье б... ха байна. һараһаа һ... хэ ушарта...

Манай ... мяха, үндэ... түрүүшын ... болзорһоо ... **Бүхыдөө 2... шааха абх... шо 38 мян... ябуулагда...** даева, Ц... ажалдаа т... түсгаар ... буудта эр... абана.

Мүн ... эбэ... жа, **хамт... шанартай... далдаад, ... гадуур 17... ха тушаа...** дохи, гурб... ха ехээр ... эрһе хон... шахажа...

Һаалиш... шадай хон... хизаарай ... раһан е... лые халуу... һа үндэ... эрид дэ... һү, мяха, ... худалдаха... болoмжо... тэй шан...

БУРЯАД ҮНЭН

1963 оной мартын 14.

ҮРҮҮШҮҮЛ ШЭНГЕЭР …ЛТАДАА АЖАЛЛАА ҺАА...

…Оронго» колхоз …үйлэдбэриин уп… …оогоо томохон. …ахынуудай нэ… …телиин гэшүүд …йнгаа тоо тол… …бүри олошоруу… …шыень горитой… …үлнэ. Мүн газар …зүбөөр ашаглан …улаан-оронгын… …долго гаргана.

… мүнөө. хүдөө … һалбаринуудые …түргэнөөр хүг… …юолой зүйл улам … һаа гаргаша …абаха зорилгын …айхада, туйлаһан …шөөл бага байна. …осоото-һунгалтын …э колхозой мал… …, механизатор… …лтэд ажахынгаа …ринуудые сааша… …үбөөр хүгжөөхэб, …онуудаа хайшан …элсүүлэн хэрэг… …үнэн зүрхэнһөө …уу дундануудаа …р шүүмжэлжэ, …дхаха тодорхой …ануудые хараа…

…ИГ—ГАЗАР …АЛАН

…колхозой эдлэжэ …та, илангаяа Ян… …алино нютагууд… …лтэй һайн саб… …эри, тариалан… …лбэг гээшэ. Хэр… …оролдосотойгоор …упалжа, зүбөөр …амнай, үбһэ но… …а, мүн тэжээлэй …алнуудай баян … Үбһэ ногооной, …рузын ургасые …үүлээгүй һаа, … түргэн олошо… … шэмыень эрид …ай бэрхэтэй, — …эһэн нүхэд **Хэ…ров, Иванова** гэг…

…түрүүлэгшэ нүхэр … үгэ хэлэһэн хү… …гаа һайжаруул… … ургамалнуудые …һайнаар ургуул… …өөл дутуу дун… …бэ. Жэшээнь, нё…

дондо жэл кукурузын тон бага ургаса хуряагаабди.

Саашадаа иимэ тулюур ябадал яашье тэсэшэгүй. Байгша ондо тариалангайнгаа га бүриһөөнь 10 центнерһээ бага бэшэ оороһо тариа, кукурузын талмайн га бүриһөө 200 центнер ногоон эшэ набша, гектарай 110 центнер овощ заабол ургуулха ёһотойбди. Энэ зорилгоёо бэелүүлхын тула нэн түрүүн газартаа наг шэбхэ ехээр зөөжэ үтэгжүүлхэ, тошо халяажа, һайрам тогтоожо уһалхын тула ехэ оролдолго гаргагдаха ёһотой, —гээд правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов элидхэлээ түгэскөө.

Колхозой гэшүүд энэ жэлдэ модо шулуу, бургааһа буртаг сэбэрлэжэ, бэлшээрээ үргэдхэхэ, ургаса муутай газарые хахалан элдүүрилжэ, шэниисэ, горох, хартаабха, овощ, силосэй ургамал ехээр тариха юм. Бүхыдөө үнеэн бүридэ 10 тонноһоо бага бэшэ кукурузын силос дараха, гүрэндөө 3500 центнер тариа, 2000 центнер хартаабха, 1600 центнер овощ тушааха арга боломжотой.

МЯХА, ҺҮН ЮУНДЭ БАГААР АБТАНАБ?

Артелиин ажахын гол олзо доходынь мал ажалһаа ородог байна. Тиимэһээ мяха, һү, нооһо ехээр абажа, гүрэндөө худалдаха гээшэ эгээн шухала асуудал болоно.

Эндэ мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абаха арга боломжо ехэ. Зарим түрүүшүүлэй амжалта туйлаад байхадань, зарим нэгэн даабаряа дүүргэнэгүй. Жэшээлхэдэ, түрүү һаалишад Р. Батуева, Б. Будаева, Л. Бадмаева, Л. Жамсаранова, А. Суслова болон бусад үнеэн бүриин 1500-һаа 1900 литр хүрэтэр һү һаагаа. Гэбэшье 23 һаалишад абаһан уялгаяа дүүргэжэ шадаагүй байба.

— Хэрбээ колхозой гэшүүн бүхэнэй габшагай һайнаар хүдэлдэг байгаа һаа, ажахымнай ямар түргөөр хүгжэхэ байгааб,—гэжэ үгэ хэлэһэн нүхэд **Бимбаев, Хэшэктуев** гэгшэд тэмдэглэбэ. Үнгэрөөшэ жэлдэ колхозой һаалишад бүхыдөө үнеэн бүриһөө 1500—1600 литр һү һаагаа һаань, үшөө хэдэн зуун центнер һүн гүрэндэ тушаагдаха байгаа.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэб 1962 ондо баһал дүүргэгдээгүй. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, ниитын малай тоо толгойе эрид олошоруулха хэмжээн удаан бэелүүлэгдэнэ. Олон мал һубайрна, эхэ хонидой аяар 30 процентнь түл үгөөгүй. Абтаһан түл заримдаа гарзада ороно.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд малай тоо толгойе олошоруулхын, нарай малые гарзада оруулхагүйн түлөө тэмсэлэй һула байһые тэмдэглээ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, илангаяа ахалагша зоотехник нүхэр Торгашин, отара, фермэнүүдээр хаа яа ябадаг, ехэнхи сагаа колхозой правленидэ һуужа барадаг,—гэжэ нүхэр Мокров хэлээ. Мүн баһа техник-үрэжүүлэгшэ нүхэр Цыбикова ехэхэн шүүмжэлэлдэ ороо. Энээнэй гэмээр олонхи отарануудта хонид һубайрһан байна. Тиигэһэндэнь хонишод өөһэдөөшье зэмэтэй. Жэшээнь, Б. Ринчиновэй отарада 200 эхэ хонид һубайраа.

ХОНИН ҺҮРЭГ УЛАМ ОЛОШОРУУЛХА

«Улаан Оронго» колхоздо хонидые олоор үсхэбэрилжэ, эрхим шанартай нооһо, тарган мяха ехээр, гаргаша багатайгаар абаха арга боломжо бии.

Теэд эндэ хонин һүрэгэйнь тоо толгой үшөөл үсөөн, нооһо, мяханшье багаар абтана. Тиимэһээ энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100-һаа үсөөн бэшэ хурьга заабол абаха, 3 килограмм нооһо хайшалха зорилго колхозой гэшүүд урдаа табиба. Мүнөө түрүү хонишон нүхэд Бимбаев, Базаров гэгшэдэй даадаг бригаднуудта хурьгад олоор абтаад, гарзагүй хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна.

Эдэ зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула колхозой хонишод өөһэд хоорондоо мүрысэжэ, эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Тиигэбэшье малшадай ажал хүдэлмэрие оньһожоруулха, ажаһуудалайнь эрилтые хангаха тушаа өөдтэй юумэ хэгдэнэгүй. Энээн тушаа колхозой шэнэ правлени бүхы анхаралаа хандуулха бэзэ гэжэ найдагдана.

КОЛХОЗОЙ ХАРАА ТҮСЭБ

Ажал хүдэлмэридэхи дутуу дундануудые колхозой гэшүүд эрид шангаар шүүмжэлээд, энэ жэлдэ бэелүүлэгдэхэ хараа түсэбүүд тухайдаа хэлсэбэ.

Бүхы тарилгынгаа талмайе 5600 гектар болгохо, тэрэ тоодо шэниисын тарилгые 2000, горох—300, хартаабха—60, овощ—60 гектар болгохо гэжэ шиидээ.

Энэ жэлдэ ниитын малай тоо толгой нилээд олошорхо байна. Тусхайлан хэлэбэл, 1964 оной январиин 1 болотор эбэртэ бодо малай тоо толгойе 1680 болгохо, тэрэ тоодо үнеэдэйхиие 680 болгохоор хараалагдана. Хонидоо 14900 толгойдо хүргэхэ, тэрэ тоодо 8100 эхэ хонидтой, 560 гахайтай болохо. 1963 ондо 100 эхэ малһаа 97 тугал, 70 унага, 100 хурьга, эхэ гахай бүриһөө 14 поршоонхо түлжүүлхэ зорилготой.

Энэ жэлдэ 42300 центнер оороһо тариа ургуулжа абаха, 9 мянган центнер һү һааха, 3250 центнер (амидын шэгнүүрээр) мяха бэлэдхэлэй пунктда тушаахаар хараалагдаба.

В. Жигжитов,
манай тусхай корр.

ҮРГЭН ОРОН ДОТОРНАЙ

…РАЙ ШУБУУДАЙ …ЕРМЭ

…шадар байгуу… …дай шэнэ фермэ …0 миллион үндэгэ … али РСФСР-эй түүн үгэлэгтэй адлиие … юм. Долоон жэлэй … бүхы Россин Федеэ… үндэгэнэй тоогой … хүбиие энэ ажахы

… оньһожоруулагда… …долоон фабрика… …шадар баригдажа …фермэнүүд жэл бү… …риһөө 50 миллион … Тэрээнһээ гад… … байһан зургаан … үргэдхэгдэжэ … предприятинуу… …ной хамта вита… …нуудые, антибиоти… …гоймоной болон шэл… … гахэ мэтые гар… …ожо байна.

… АССР. Гудаут… … управлениин …дай фабрика 8 … үндэгэ, гурбан …тнер мяха гү… … юм. Устьлабин… …гаһанай һүү… … коллектив … дэшэ үндэгэ. … гаран тонно …бөөр хараалаг… … хоёр дахин …албараануудые …дэһэн байна. … эрхим шу… … Литевко харуу…

… фотохронико.

СҮЛ ГУБИДА МОДОД УРГАНА

Каракум хадаа дэлхэй дээрэхи ехэнүүд сүл губинуудай нэгэниинь болодог юм. Арбан жэлэй саада тээ Каракум Туркменистанай газар дайдын арбанай нэгэ хуби эзэлдэг гэжэ географиин справочнигууд соо хэлэгдэдэг байһан юм.

Мүнөө үедэ Туркменидэ 2000 километр утатай элдэб бага ехэ каналнууд хэгдэнхэй, 4500 уһанай түхеэрэлгэнүүд баригданхай. Тэдэ түхеэрэлгэнүүдэй нэгэниинь болохо Хауз-Ханска нуурмаг миллион хахад кубическа метр уһа суглуулха юм. Сүл губиин туйлай ехэ газарые уһалха хэрэгтэ найман зуун километр утатай Каракумай канал тон ехэ удха шанартай. Энэ канал хадаа Аму-Дарья мүрэнһөө эхилээд, Туркмениин ниислэл Ашхабад хүрэтэр татагданхай.

Мүн ой модо таригшад Каракумда доботолго хэжэ байдаг. Энэ элһэн губида жэл бүхэндэ модод таригдажа байдаг юм. Республикын ой модоной ажахын управлениин начальник Ахмед Сарыев АПН-эй корреспондент Павел Ионовто иигэжэ хөөрэһэн байна.

— Каракум гэдэг сүл губи үе наһаараа минии арадта хохидол ушаруулжа байһан юм. Самум гэдэг элһэтэ шуурган бишыхан уһатай голнуудые болон худагуудые шэргээжэ, тариалан болон тосхонуудые булажа байгаа һэн.

Модон анзаһатай, хүрээтэй хүн гээшэ байгаалиин иимэ шэрүүн байдалтай тэмсэл хэжэ шадахагүй байгаа. Туркмениин ажалшадта мүнөө үеын ехэ техникэ ерэжэ туһалаа. Жэл бүхэндэ Каракумда элдэб түрэлэй модод олоор һуулгагдадаг. Ганса үнгэрэгшэ жэлдэ 15,5 мянган гектар газар дээрэ модод һуулгагдаһан байна.

Мүнөө Туркменидэ хабар болоожо, модо таригшадай халуун хаһа эхилэнхэй. Тэдэнэр бултадаа шэнээр модо879 тарижа эхилэнхэй. Урдань үрхирэн хиидэжэ байдаг элһэнэй орондо, мүнөө ой эсэргүүсэн байдаг болонхой. Каракумда ой модоной ургажа, уһан далайн билтаржа байха үе саг дүтэлэнхэй. Тиигэжэ географиин карта дээрэһээ энэ сүл губиин нэрэ огголон үгы болохо.

ТОН НАРИН ПРИБОР

Түмэр замай транспортын инженернүүдэй Ташкентын институдай хүдэлмэрилэгшэд И. Бесковный, Ю. Крафт, Г. Мухутдинов гэгшэдэй зохёоһон прибор тепловозой ябажа байха үедөө түлишээ гаргашалдагыень нэгэ грамм хүрэтэр наринаар хинажа байдаг. Зарим түмэр харгынуудта туршагдаһан энэ приборто машинистнууд ехэ дуратай болонхой. Энэ приборой ашаар элирүүлэгдэһэн ёһоор, нэгэ тонно ашаае нэгэ километр газарта шэрэхын тулада 5 грамм түлишэ хэрэглэдэг гэжэ мэдэгдэбэ. Энэ приборой бии болоогүйдэ тепловозой хэды шэнээн түлишэ гаргашалдагаа мэдэдэггүй байһан юм.

ҮНЭТЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

Воронежско областиин тэсэмгэй галда зүйлнүүдые гаргадаг Семилукска заводой уралан нарижуулагша А. У. Вьюк гэгшэ пеэшэн хэдэг ажалые хүнгэдхэхэ —хирпиисэнүүдые табидаг автомат зохёоһон байна. Тииһэнэй ашаар энэ хүдэлмэри тон бэлэхэнээр хэгдэдэг болонхой.

55 МЯНГАН ТҮХЭРИГ АЛМАГДАБА

Носенкын нэрэмжэтэ судна барилгын заводой уралан нарижуулагша А. А. Ермачков 217-дохи дурадхалаа оруулһан байна. Тэрэнэй оруулһан дурадхалнуудай ашаар 55 мянган түхэриг алмагдаа. Энэ новаторта «Украинын ССР-эй габьяата уралан нарижуулагша» гэһэн нэрэ зэргэ олтогдоо. Николаевска областиин промышленна предприятинуудаар уралан нарижуулагшадай хүдэлөөн улам ургэжэжэ байнхай. Ганса үнгэрэгшэ жэлдэ 18 мянга гаран шэнэ дурадхалнууд оруулагдажа, тэдэнэй хахадынь ажабайдалда бэелүүлэгдэһэн байна.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ ПРОДУКЦИ ГАРГАДАГ БРИГАДАНУУДАЙ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛОХЫН ТҮЛӨӨ

МОСКВА. С. М. Кировэй нэрэмжэтэ Москвагай часы гаргадаг нэгэдэхи заводой коммунис ажалай бригадануудай коллективүүд «нэгэшье шанаргүй деталь гаргахагүйбди!» гэһэн зорилго табиба. Коммунистнууд А. Розманов, В. Солнцева болон К. Воинова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд иимэ үүсхэл гаргаа юм. Эдэ бригаданууд эрхим шанартай продукци гаргадаг бригадануудай нэрэ зэргэ олохын түлөө тэмсэжэ эхилэнхэй. Энэ хүдэлөөнэй эхилһэнһээ хойшо ажал хүдэлмэринь эрид һайжаржа голодоһо гаргалгаһаа ушардаг гарзань 20 процентээр бага болоо. Мүнөө нэгэшье гологдоһон детальнууд гаргагдахаяа болинхой.

ШЭНЭ ДУУНАЙ ЭХИН

Шэнэһэнэй оеор гэлсүүлһэн сэнхир Ярууна нютагһаа олохон лэ шүлэгшэ хүбүүд гараа. Һонор ухаатай, һаруул сэдьхэлтэй Ярууна нютагай хүбүүдээр зугаалан һуухада зохид.

Цыденжабай Шираб-Нимбуу —баһал Ярууна нютагта түрөө юм. Мүнөө түрэл хото Улаан-Үдэдөө багшанарай дээдэ һур… һуража байна. Энэ хүбүүн арад зонойнгоо аман зохёолоор, угайнгаа түүхэ, хэлэ бэшэгээр ехэтэ һонирходог юм. Һаяхан Шираб-Нимбуу нэгэ хэсэг шүлэгүүдые асараа.

Энэ шүлэгүүдынь элдэб һайхан хангалтай сэсэгүүдшье тухай бэшэ, нажарай һэбшээн, инагай гунигалалшье тухай бэшэ, харин амидаралай хэшэг — «хара хилээмэн», эхын хормой, адха шорой, шугын бургааһан, саһан, хүнэй үмдэжэ элеэһэн шархи гутал, эжын уран хурганууд тухайда бэшэнэ. Иимэ шүлэгүүдые бэшэхэ тон шухала. Гэбэшье Шираб-Нимбуугай өөрынь хараа бодол хүсэд болбосороодүй, үшөөл хонгорхон ябана. Энэ иимэһээ мүнөө дээрээ шүлэгэйнгөө хэлбэри, үгынгөө холбоое тон нягтаар зангидажа һураха — иимэ гол шухала зорилготой байбалнь дээрэ. Саашадаа уран бэрхэ боложо, гүнзэгы бодолтой, гүн сэдьхэлтэй шэнэ шүлэгүүдые бэшэхэнь дамжаггүй. Мүнөө Шираб-Нимбуу Цыденжаповай хэдэхэн шүлэг газетын хуудаһанда түрүүшынхеэ зууршалжа, зохёолшые хүшэр замда зоригжуулан юрөөе!

Д. Улзытуев.

Ш. Н. ЦЫДЕНЖАПОВ.

ШҮЛЭГҮҮД

Адха шорой

Баглаа сэсэг
Бэлэглэхэгүйб шамда,
Үрэжэлтэ адха шорой
Үгэхэб сэсэгэй орондо.
Баглаа сэсэг
Бэлэглэбэлни шамда,
Үглөө болотор
Үгы болон хагдарха.
Мүнхын шорой
Мүнхын жэлнүүдтэ
Үзэсхэлэн сэсэгүүдые
Үгэжэл байха.

Дабтагдажал байха

Мүнгэн саһан
Мүнхэ бэшэ юм.
Мүнөөдэр хайлаха
Мүр сараашье үлөөнгүй.
Үглөөдэр орохо дахин
Үргэн дайдые хушан,
Үсэгэлдэрэйхиһөө илгаагүй
Үнөөхил сагаан саһан.
Мүнхын жэлнүүдтэ
дабтагдаха
Мүнгэн сагаан саһан,
Үгы болон хайлахадаа
Үнөөхил мүнхын уһан.

Хурганууд

Хүгжэмдөөшэ,
Хүдэлмэришэ,
Эльбэдэг
Эрхэлүүлдэг,
Бүтээдэг
Баридаг,
Урладаг
Урилдадаг,
Нарин сагааханууд
Налгай басаганай
хургахануууд!
Эжымни
Энхэргэн зөөлэн хурганууд
Эдир залуу ябахадань
Иимэл байгаа ха даа...

Хүрьһэтэ газар

Хүрьһэтэ хара газарһаа
Хүн түрэлтэн түрөөш һаа,
Огторгойһоо бууһандал
Омог янзаар аашалдаг.
Хара боро шоройһоо
Сагаан эдеэн эхитэй.
Хара боро шоройһоо
Хилээмэншье эшэтэй.

Хара хилээмэн

Үсэгэлдэрые мүнөөдэрөөр һэлгэн,
Үсэгэлдэрэйхеэрээ хаа яа амилан,
Үгы эрилтэнүүдые
Үсэд шангаар табин,
Хүгшэн эжымни ганирдаг юм даа
Намдаа.
Үшөө бага наһандаа,
Үе мэсынгээ мэнгээрһэхэн байхада,
Үүр хираанһаа харанхы болотор
Үргэһэ нойргүй ажалладаг
байгаалта даа.
Гашуухан нёлбоһо долёоһондоо,
Гасалан зоболон үзэһэндөө,
Гэмэрэнгүй яахабта,
Хүгшэн эжымни.
Хорёод оноор
Хамагһаа үнэтэйгөөр һанагдаһан
Хара хилээмэн,
Мүнөө мүргүй элбэг,
Үнэгүйхэншье болонхой.
Айл бүхэнэй
Стол дээрэхи
Амтатайхан сагаан
Халаашын хажуугаар,
Хаа яа
Харагдагша даа
Хара хилээмэн.
Хара хилээмэ
Хэмжүүргүйгөөр эдигты
Хамаагүй,
Хэншье болон гэхэгүй,
Харамнажа байхагүй.
Мүнөөнэй хүн
Сэдьхэл тэнюунтэй,
Садхалан һанаатай ха юм.
Үлэн үхэл
Үзөөшьегүй ха юм.
Хуушарһан шархыетнай
Һэндээжэрхин алдаалби
Хүгшэн эжымни,
Хара хилээмэндэ
Хайша хэрэгээр хандан.

НОГООХОН ГАДАРТАЙ МАНДАТ

(ЗУРАГЛАЛ)

Мандат... Мандат... Ногоохон гадартай мандат дээрэ алтамал үзэгүүдээр бэшээтэй байһан энэ үгые дабтан дабтан уншанаб. Мандат! Энэ үгэ дуулахадаа заримашуул ямар нэгэ аргагүй ехэ суглаанда хабаадалсаха эрхэ олоод, альганай зэргын саарһатай улаахан мандат гартаа бариад ябаһан хүнүүд тухай бодожошье магад. Үгы даа, тиимэ бэшэ. Энээхэн ногоон гадартай хабтаһа үбэртэлжэ ябаһан хүмнай тэрэниие бүхэли наһан соогоо наринаар хадагалжа ябаха байгаа аалам. Танилсаябди.

Хоёр жэлэй саана һэн. Гурбан жэлдэ армида ябаад, албаяа дүүргэжэ ерэһэн Чэмэд ганса ажал тухай бодожо һууба. Хэншье хадаа тиихэл баатай ха юм. Ажал хэндэшье хэрэгтэй. Ажал хээгүй хүн ажабайдалай арюун замда орожо, тэрэнэй жаргалые эдлэжэ шадахагүйл. Зүгөөр Чэмэдые юумэ хэжэ, бүтээжэ шадахагүй хүн гэжэ нүхэдыншье хадаа, юрэ таниха хүнүүдшье хэлэхэгүй байгаа. Бүри албанда мордохынгоо урда Чэмэд трактористын курса дүүргээд, модо бэлэдхэлэй предприятинуудай нэгэндэ хүдэлһэн, ажалай амта тиихэдэ мэдэһэн юм. Теэд хожомынь сэрэгэй албанда ябажа, баһал ехэ һургуули абаа. Солдат ябажа үзэһэн хүн ямаршье хара ажалда башарамгай байдаг ха юм даа.

Тиигэжэ бодожо һуухадаа Чэмэд хаана ажаллаха тухайгаа гэртээ зүбшэдэг һэн. Тиигэхэдэнь Улаан-Үдын паровозо-вагонно заводто үндэр наһатай болотороо хүдэлһэн абань:

— Энэ заводые анхан барилсаһан хүмби. Эндэл орожо хүдэлхэ,— гээд захиба.

Хэдэн хоногой үнгэрөөд байхада ПВЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехэй начальнигай кабинет соо солдат хубсаһатай залуухан хүбүүн орожо ерээд, начальнитай урдаһаа:

— Би, Танда хэрэгтэйб,— гэбэ.

— Зэ, залуу нүхэр, ажаллахаяа ерэбэлтэйш. Ямар һургуули дүүргээбши? Хэнэй хүбүүмши, — гээд цехэй начальник Петр Филиппович Татауров һураба.

— Армида ябаһанаа ерээб. Абамни Жалсарай Баинов. Танай цехтэ хүдэлһэн...

Чэмэдэй тиигэжэ харюусахада Петр Филиппович юушьеб бодомжолһон хэбэртэй, дуутай болоод байһанаа:

— Шинии абатай анхан заводой тогтоһонһоо хойшо суггаа ажаллаһан зомди. Хори гаран жэлдэ таһалгаряагүй хүдэлжэ, наһанайнгаа амаралтада гараба ха юм. Эсэгэһээ дутуугүй хүн болохо зэргэтэйш. Эсэгынгээ орондо хүдэлхэш,—гэбэ.

Тэрэ сагһаа хойшо Чэмэд абынтаа хүдэлмэрилжэ байдаг цехтэ орожо ажаллаа. Цехэй бүхы хүдэлмэри, ажалайнь бүтээсэ хүн бүхэнэй ямараар ажаллаһанһаа дулдыдадаг ха юм. Хэрбээ вагранщик гү, али шэрэм шудхагшадай бүхы хүсэеэ гаргажа ажаллаагүй һаа, цехэй ехэ таһалга соо байһан конвейер муугаар ашаглагдажа, цехэй бүхы хүдэлмэри һаатажа болохо. Түрүүшын үдэрһөө эхилээд Чэмэд эгээл харюусалгатай хүдэлмэридэ — вагранщитаар жэлһээ үлүү ябаһан, халаан бүриингөө даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ байгаа. Тиигэжэ ажаллажа байхадаа Чэмэд Баинов хүдэлмэриингөө хажуугаар һургуулида һуража, хоёрдохи мэргэжэлтэй болобо.

Мүнөө үедэ Чэмэд Баинов локомотив-вагонуудые заһабарилдаг болоһон буряадай гигант — энэ томохон заводойнгоо автобазада жолоошоноор хүдэлжэ байнхай. Чэмэдэй гарта нөөхи ногоохон гадартай хабтаһан. Тэрээн дээрэнь барлаатай байһан «мандат» гэһэн үгэнь холоһоо ялалзажа харагдана. Доогуурнь: «коммунис ажалай ударнигта» гэһэн толотомо үгэнүүд аржына.

...Үглөөнэй 8 часта ажалай юрын нэгэ үдэр эхилнэ. Заводой шэрэм шудхалгын болон булад хайлуулгын цехүүдые таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэхын тулада нилээд ехэ түмэр зөөгдэжэ абтахаар хараалагдаһан байба. Бэшэшье ондоо участогууд дээрэ баһал ехэ хүдэлмэри хэгдэхээр. Автобаза диспетчерэй кабинет соо телефоной хонхо сүлөө забдагүй хонгиргоно. Хаана, ямар цехүүдтэ хэды автомашинын эльгээгдэһэн тухай диспетчер харюусана.

Теэд тон харюусалгатай хүдэлмэридэнь коммунис ажалай ударнигууд эльгээгдэдэг ха юм. Энэ үдэр автомашинын жолоошон Чэмэд Баинов түмэр зөөлгэдэ ажаллаһан, халаанайнгаа даалгабариие 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Хаанашье цехүүд соогуур шудхагдажа бэлэн болоһон томо-томо детальнуудые зөөхэдөөшье, барилгын модо, шулуу шэрэхэдээшье, ондоо бусад даабари дүүргэхэдээ Чэмэд Баинов хододоо магтуулжа ябадаг. Тиимэл хадаа энэ нүхэрнай коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Уралаар ябадаг паровоз бүтээлгэһээ эхилээд мүнөөнэй абарга томо локомотивуудые заһабарилдаг болоһон энэ заводой автобазада зуу холо гаран автомашина хүдэлнэ. Мүнөө үедэ ажаллажа байдаг жолоошодой олонхинь коммунис ажалай ударнигууд болонхой. Нүхэдэйнгөө дунда алдаршажа ябаһан эдэ хүнүүд Чэмэдтэл адляар ногоон гадартай мандадуудые хүндэтэйгөөр абажа ябана гэршэ. Нэрэ солоёо һайшаал магтаалаар дурдуулжа ябаһан иимэ хүнүүд ерээдүйн жаргалта ажабайдал — коммунизмын хэрэг мандуулна, өөһэдөөшье коммунизмда ажаһууха ха юм.

Т-С. Гармаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай ударник Ч. Баинов.

Саратовай техническэ шэлэй завод мүнөө жэлдэ арбан таба мянган дүрбэлжэн метр шэлпанедүүдые бүтээжэ гаргаха юм. Предприятиин энэ шэнэ түхэлэй продукци гэр байра барилгада хэрэглэгдэхэ байна. Шэлпакет хоёр шэлһээ рама соо хиигүйгөөр няажа (1 метр х 1,06 метр) бүтээгдэдэг. Эдэнэр хадаа дулаа болон тооһо табисагүй байдаг. Зураг дээрэ: хабсаргагша В. Л. Скворцова шэлпакедүүдые бэлэн болгоод байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Оролдосото ажалай үрэ ехэ

Үглөө бүхэндэ тракторай хүнхинэхэ абяан нарһан тужые зэдэлүүлдэг. «Дружба» хюрөөгэй һиинэхэ дуулдажа, арьял үндэр нарһад удаа дараалан унажа захална. Отологдоһон модонуудые ута зандань багсалан шагтагалһан трактор тогточ торонгүй дээдэ склад тээшэ дабшана.

Энэмнай Горхоной леспромхозой Андрей Гришаловай хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригада гээшэ. Тус бригадынхид леспромхоз соогоо түрүүлэн, Хандагатайн модошодой «замай зэлүүршэ» Алексей Кудряшовой үүсхэлые халан абажа, долоон жэлэйнгээ даалгабарита түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй. Тэдэнэр даажа абаһан трактор болон бусад техникэдээ хаҏууһа һайнаар хэжэ, «булта нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэн бултанайнгаа түлөө» гэһэн ёһо гурим баримталан хүдэлмэрилнэ.

Бригадынь гэшүүдэй дунда ажалай журам наринаар сахигдана. Архи ууха, ажалһаа гээгдэхэ гэхэ мэтын таагүй ушар тохёолдохоёо болинхой. Хүн бүхэн өөрынгөө нормые хараад ябахаяа болижо. нормынь дүүргэлтэ бултанайнь хэһэн хүдэлмэриин дүнгөөр тоологдоно. Иигэжэ хүдэлмэрилдэг болоһон энэ бригадынхид һара бүриингөө даалгабариие үлүүлэн дүүргэжэ, леспромхозойнгоо Хүндэлэлэй самбарта ходо бэшэгдэнэ.

Горхоной леспромхозой хүдэлмэришэдэй дунда иимээр ажалладаг болоһон бригаданууд олон. Тиимэһээ леспромхозойхид бүхыдөө модо шэрэхэ февраль һарынгаа даалгабариие горитойхоноор үлүүлэн дүүргээ.

Г. Павлов.

Шэнэ номууд

Шэнэ хүниие хүмүүжүүлэн болбосоруулха хэрэгтэ номой ехэ үүргэ дүүргэдэг байһаниинь элитэ. Хүгшэн залуугүй, ехэ багагүй бултадаа номдо дуратай, уншадаг, һонирходог гээшэ.

Номой иимэ ехэ эрилтэтэй байһые хараадаа абажа, элдэб темээр олониитэ ажалшадай уншаха ном олоор хэблэн гаргаха гэһэн тогтоол КПСС-эй ЦК баталан абаһан байгаа. Политическэ болон шэнжэлхы эрдэм дэлгэрүүлхэ «Знани» бүлгэмдэ иимэ номуудые хэблэн гаргахыень даалгагдаһан юм. «Ажабайдалай, эрдэм, техникын һонин», «Арадай соёлой университет», «Эрдэм ба ажабайдал», «Эрдэм ба шажан» гэжэ журналнууд энэ бүлгэмөөр хэблэн гаргагдадаг болонхой.

«Ажабайдалай, эрдэм, техникын һонин» гэһэн номынь 12 сери болгон: түүхээр, философёор, экономикоор, мүн бусад асуудалаар гаргагдаха юм. Элитэ ехэ эрдэмтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, соёл гэгээрэлэй ажал ябуулагшад эдэ номуудые бэшэнэ. Жэшээнь, «Кибернетика ба хими» гэһэн академик Бергын ном энэ жэлдэ хэблэгдэхэ. Мүн «Продукциин өөрынь үные хямдаруулха зам» гэһэн экономическа эрдэмэй доктор Колесниковэй ном, медицинын темээр хэдэ хэдэн ном хэблэн гаргагдахаар хараалагдана.

Олон ондоо асуудалаар бэшэгдэһэн эдэ номууд угаа һонин, туһатайшье байха. Инженернүүд, технигүүдтэшье, юрын хүдэлмэришэдтэшье һонирхолтой байхань лабтай.

Эдэ номуудта захил хэел.

В. Шатилов.

АРАД ЗОНОО БАЯСУУЛЫТ!

Үргэн уужам Эхэ ороноймнай ажалшад үдэр хоногой үнгэрхэ тума баян дэлгэр байдалтай болоно. Энээнэй хажуугаар үндэр һаруул, таатай зохид гэр байрада түбхинэжэ, баяр дээрэ баяр нэмэжэ һайн һайханиие хүсэжэ һуудаг болонхой. Энэньшье зүб. Коммунис общество байгуулжа байгаа ажалшад иимэл байха ёһотой ха юм. Һаруул һайхан ажабайдалаа зохёожо байһан манай ажалшадта гэр байрадаа табиха таатай зохид, сомор, һайн һайхан мебель хэрэгтэй болодог. Энээниие абахын тула холо ойроһоо һайн мебель асаржа, гэр байраяа түбхинүүлхые хүн бүхэн эрмэлзэдэг. Улаан-Үдын мебельнэ фабрикада хэгдэдэг шухала хэрэгтэй гэрэй хэрэгсэлнүүд республикынгаа ажалшадые гүйсэд хангажа шададаггүйнь мэдээжэ. Арад зоноо эдэ хэрэгсэлнүүдээр хангажа байхын, мүн хүршэнэрэйнгөө баян дүй дүршэлтэй танилсажа, өөһэдөө хэдэг болохын зорилгоор мебелиин выставкэ һүүлэй үедэ үнгэргэгдэдэг болоо. Хэдэн жэлэй урда иимэ выставкын үнгэргэгдэхэдэ Ивановска областиин урашуулай бүтээһэн диван-кровать республикын ажалшадта һайшаагдажа, энээниие городой предприятинууд хэжэ, бүтээжэ эхилээ бэлэй. Тэрээнһээ хойшо хэдэн зуугаад диван-кровать хэгдэжэ олон айлай гэртэ табигдаһан байха.

Городой ажалшадай амардаг, сэнгэдэг Культурын паркда һаяхан эмхидхэгдэһэн мебелиин выставкэдэ городоймнай предприятинуудһаа гадна, Ленинградай, Горьковско, Ивановска, Баруун Сибириин совнархозуудай предприятинуудай хэһэн элдэб олон мебель табигдаа. Паркын уужам ехэ хоёр зал соо эдэ мебель табигдажа, городой ажалшад гурбан үдэрэй туршада эдэниие хаража, һонирхоһон, һайшааһан байна. Эдэнэй дунда Горьковско совнархозой предприятиин хэһэн гоё һайхан сервант-буфет, матамал модоор хэгдэһэн сэбэр һайхан стул, үргэн ехэ стол эндэ орогшодой дура һонирхолые хандуулаа.

—Иимэ гоё, соморхон сэбэр сервант-буфет манай предприятинуудта хэхыень зүбшөөнэб. Харахада хэды зохид бэ! Ехэшье бэшэ, теэд хямдашье. Мүнөө үеын гэр байрануудта табигдахаар хэгдэһэн, —гэжэ выставкэ хараһан Нефедов омогорхон хөөрэнэ.

Нээрээшье хэдэн олон таһагуудтай, шаажан гүйлгэгдэһэн сэбэр һайхан сервант-буфет тэндэ орогшодой дура зориг буляана. Мүн эндэ матамал гоё модоор хэгдэһэн стул, үргэн ехэ түхэреэн стол болон бусад зүйлнүүд олондо һайшаагдаа.

Нүгөөдэ выставкын зал соо табигдаһан Улаан-Үдын предприятинуудай мебель үнгэ зүһөөрөөшье холын нютагһаа асарагдаһан гэрэй зүйлнүүдтэ яашье хүрэнэгүй лаа. Мебель харахаар ороһоншье ажалшад энээн тухай ехэ хөөрэлдөө дэлгэжэ, олон мебель һэлгэхэ саг тулаа гэлсэнэ. Жэшээнь, выставкэдэ асарагдаһан Байгал-Хударын промкомбинадай мебель харагшадай урма хухална. Юуб гэхэдэ, тэндэхи урашуулай хэһэн юумэн бүхэниинь шанар муутай, үлүү ехэ зай тала эзэлһэн байна. Тиихэдээшье нэгэ хүнэй даахаар бэшэ, үргэхэ, татахада хүндэ. Мүн Улаан-Үдын мебельнэ фабрикын урашуулай хэһэн диван-кровать городой бусад предприятинуудта хэгдэһэн диван-кроватьда орходоо шанар, түхэлөөрөөшье хүрөөгүйнь гэмшэмээр. Эдэнэрэй урлаһан диван-кровать нарин аад таагүйхэн түхэлтэй. «Манай фабрика, предприятинууд хубсаһа, ном хэхэ гоё һайн шкафуудые дархалхаяа яанаб? Тиимэ зүйлнүүдые хэжэ арад зоноо баясуулыт» гэжэ дурадхал, мэдүүлгын дэбтэртэ тон зүб бэшэгдэнхэй. Эдэнэй дунда ажалшадта хэрэгтэй болодог радиоприёмник, телевизор табидаг тумбочка һайшаагдаа. Нимгэн фанерээр хушагдаһан энэ тумбочка һайшаагдажа, олоор хэгдэхэнь дамжаггүй.

Жэл бүхэндэ эмхи гуримтайгаар иимэ выставкэ үнгэргэжэ, һайн зүйлнүүдыень ажалдаа нэбтэрүүлжэ байдаг һаа, республикымнай мебель хэдэг предприятинууд үшөөшье ехэ амжалта туйлажа, арад зондоо хэды гоё, һайхан мебель бэлэглэхэ байгаа гээшэб?!

Олон зоной үзэмжэдэ табигдажа, һайшаагдаһан хэрэгсэлнүүдынь республикымнай фабрика, предприятинуудта хэгдэжэ, хүн бүхэниие баясуулаг лэ гэжэ хүсэе.

Б. Цыремпилов.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Горьковско совнархозой предприятида хэгдэһэн сервант-буфедые выставкэдэ орогшод хаража байна.
АВТОРАЙ фото.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Францида зорюулагдаһан нүүрһэ зөөдэг ямаршье ороной судануудһаа ашааень буулгахаһаа портнуудай хүдэлмэришэдэй арсаһанһаа уламжалан онсо ушар байдал тохёолдобо. Энээнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Совет хадаа Францида нүүрһэ эльгээхэ талаар «Союзпромэкспорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй уялгаяа дүүргэлгэнь, портнуудай
арсалта хэж
соо, зогсоогд
бо. Энэ шии
далайн порт
замуудта ха
лохо.

Дээдэ һургуулинууд абаха шэнэ гурим ту

(СССР-эй дээдэ, тусхай дунда, һуралсалай министр В. П. ЕЛЮТИНТЭЙ хөөрэлдөөн)

Ороной дээдэ һургуулинуудта 1963 ондо хүнүүдые абаха шэнэ гурим баталагдаа. Энээнтэй дашарамдуулан, хэдэн асуудалнуудта харюусахыень, гуйжа, СССР-эй дээдэ, тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютиндэ ТАСС-ай корреспондент И. Козловский хандаа.

Асуудал: Шэнэ гурим урда тээхиһээ ямар илгаатайб?

Харюу: Дээдэ, тусхай дунда һургуулинуудта 1963 ондо 1 миллион 700 мянган, тайлбарилан хэлэбэл, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 140 мянгаар олон хүн абтаха гэжэ нүхэр Елютин хэлээ. Имагтал ороной дээдэ һургуулинуудта 756 мянган студент абтаха юм. Шэнэ гурим хадаа эгээн лэ һайн бэлэдхэлтэй, дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта саашадаа һурахаар хүнүүдые элирүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна. Тиимэ болохолоороо, дээдэ һургуулида гү, али техникумдэ орохо залуушуулда гүнзэгы, бата бэхи эрдэм мэдэсэтэй байха эрилтэ табигдана. Эрдэм мэдэсэдэнь эгээн зүб сэгнэлтэ үгэхын тулада шэнэ гурим хадаа оролтын экзаменуудай үрэ дүнгүүдые хараадаа абаха, гадна, дунда һургуулида олоһон бэлэдхэлэйнь юрэнхы хэмжээе хараадаа абалсаха юм. Дээдэ һургуулида абахадаа эрдэм тухай документын юрэнхы дунда зэргын «балл», мүн дээдэ һургуулида орходоо шэлэжэ абаһан мэргэжэлдэнь хамаатай дисциплинээр аттестат соонь үгтэһэн сэгнэлтэ хараада абтаха.

Манай һанамжын ёһоор абалгын гуримай шэнэ дүримүүд дунда һургуулида һурагшадай хэшээлые дээшэлүүлхэ, үргэн конкурс хэрэглэжэ эгээн лэ бэлигтэй, ажалда дуратай залуушуулые дээдэ һургуулида абаха арга олгоно.

Асуудал: Конкурсдо хабаадангүйгөөр дээдэ һургуулида абтаха булюу эрхэ хэндэ олгогдохоб?

Харюу: Үдэрэй, үдэшын болон заочно һуралсалда Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад, Совет Арми болон Флодһоо табигдаһан сэрэгшэд, хоёр жэлһээ бага бэшэ саг соо хүдэлмэрилһэн, тэрэшэлэн промышленна болон хүдөө ажахын предприятинуудай путёвконуудаар һуралсалда эльгээгдэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүл оролтын экзамен амжалтатайгаар баряад байгаа һаа, урда мэтэ конкурсгүйгөөр абтаха. Дээдэ һургуулида шэлэн абаһан мэргэжэлдэнь өөһэдынь хэһэн хүдэлмэриин тааруу байгаа һаань тиимэ залуушуулда булюу эрхэ үгтэхэ байна.

Гэхэ зуура, ажаллажа байһан хүнүүдэй ямар нэгэн дээдэ һургуулида олоороо һурахаяа ерээ һаань, дунда һургуули дүүргэгшэдтэ абалгын шэнэ гуримай ёһоор 20 процентһээ доошо бэшэ һууринь лаб үгтэхөөр хараалагдаһан байха юм. Ажалһаа һамшангүйгөөр һурахын тулада техническэ училищи эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэһэн, өөрынгөө мэргэжэлээр хүдэлжэ байһан, дүтэрхы мэргэжэлээр эрдэмээ үргэлжэлүүлхые хүсэгшэд конкурсгүйгөөр абтаха байна. Багшанарай институдуудай заочно факультедүүд болон отделенинүүдтэ нэгэ жэлэй педагогическа классуудые гү, али педучилищи дүүргэһэн, арадай гэгээрэлэй ор-

гануудаар һу
һэн хүнүүд к
ха.

Нёдондо жэ
Армида бол
Флодто алба
байгшадта ко
жөөр оролтын
тулада богони
нууд үгтэжэ
тын экзамен
ряад, институ
алба хэгшэд
паста табигда

һуралсалай
галгатай тэмс
рондын кон
Союзай эсэсла
шарамдуулан,
шэнэ гурим со
лагданхай.
СССР-тэ ажаһ
ной бүхы эрх
тэй тэгшэ
гуримаар дэ
абтаха, һурал
вай ёһоор ст
эрхые эдлэ
дүүргэхэ байна

Түгэсхэлдэн
мэдүүлээ. Ман
хай дунда һ
нүүдые абалга
союзна, комсо
бүхы совет о
хабаадуулха ш
лон тэмдэглэхь

Манай Эхэ
коммунизмын
ческэ үндэһэ
тулада, шэнэ х
болон шэнэ б
гуулагшые хү
да хэзээ хэзээ
гэн, бата бэхи
рэгтэй. Тиимэһ
луу хүбүүд.
эршэ зориг га
ха ёһотой.

Ниитын түлөөлэгшэд олош

Республикымнай фабрика, завод, эмхи зургаануудта ниитын түлөөлэгшэдэй эдэбхи үүсхэлээр элдэб олон асуудалнууд шиидхэгдэжэ байдаг. Улаан-Үдын хэлхээ холбооной конторын хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр ажалшадай дунда хэблэл тарааха ниитын түлөөлэгшэдэй Совет бии болгогдоһон байгаа. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһан түлөөлэгшэд городойнгоо ажалшадай дунда хэблэл тараалгые нилээд һайжаруулжа шадаа. Мүнөө жэлэй хэблэл тараалгада городоймнай 500 гаран эдэбхитэд хабаадалсажа, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур арбан таба мянган хэһэг газетэ уншагшадай дунда тараагдаа һэн.

«Айл бүхэндэ—газетэ, журнал» гэһэн уряа доро хэблэл тарааһан түлөөлэгшэ бүхэн һайн үрэ туйлаа. Эдэнэрэй дундаһаа Ленинэй орденто локомотиво-вагон заһабарилдаг заводой ниитын түлөөлэгшэдэй Соведэй хэһэн хүдэлмэриие һайшаамаар. Тус Соведые заводой парткомой секретариин орлогшо И. Л. Попов хүтэлбэрилжэ, завод соогоо дүшэ гаран ниитын түлөөлэгшэдые байгуулһан байгаа.

Хүдэлмэришэдэй дунда хэблэл тараахаар томилогдоһон түлөөлэгшэд хүн бүхэнтэй хөөрэлдэжэ газетэ, журналнуудые захиулдаг болонхой. Эдэ бүгэдын ашаар гансахан энэ заводой хүдэлмэришэдэй дунда мянга гаран нэрэтэй газетэ, журналнууд тараагдаһан байха. Техническэ таһагай инженер Д. К. Тапхаева 170 хүнэй дунда 650 хэһэг газетэ, журналнуудые гараагаа. Мүн заводоуправлениин хүдэлмэрилэгшэ В. С. Румянцева дунда зэргээр нэгэ хүдэлмэришэндэ гурбан газетэ, журнал захиулһан байна.

Тэрэшэлэн городой бусад предприяти, эмхи зургаануудта газетэ, журнал захилга эдэбхи үүсхэлтэйгээр ябуулагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ городоймнай ниитын түлөөлэгшэд байгша оной хоёрдохи хахадай захилые ябуулжа эхилээ. Энээндэ ниитын түлөөлэгшэд, почто зөөгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, уншагшадай захилые улам һайжаруулхын, хэблэл захигшадай тоо олошоруулхын түлөө оролдожо байна.

Город дотор эмхидхэгдэһэн 40 Совет мүнөө үедэ үшөөл үсөөн гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиимэһээ томо томо предприяти, эмхи зургаануудта ниитын түлөөлэгшэдэй Совет байгуулха асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой.

Тиигэбэл, би
нойнгоо эрил
хала хэрэгтэй
нуудаар ханг
хүсэеэ элсүү

хэблэл тара
таһа
Улаан-Үдэ.

ТОБШО ҺОНИН

✪ Хоридохи зуун жэлэй эхеэр инженер Н. Мельников бактериологическа двигатель зохёоһон байгаа. Тэрэнэй хүдэлхэ гол ёһон ууралаар хүдэлдэг машинануудһаа илгаагүй юм. Цилиндр соонь ууралай орондо юумын эһэхэдэ бии болоһон газ оруулагдадаг байгаа.

✪ Эгээн томо монсогор шэл Вайоминг (США) штадта байдаг гэхэдэ болоно. Энэ хадаа байтаалиин шэлһээ бүридэһэн томо байса болоно. Тэрэнэй утань 800, үргэниинь 80, үндэрынь 40 метр болодог.

✪ Хулгайшадта зорюулагдаһан бишыхан тайлбари 1885 ондо Нью-Йоркдо хэблэн гаргагдаһан байгаа. Наймаашадай, банкирнуудай, промышленностиин эзэдэй—тобшоор хэлэхэдэ нилээд ехэ мүнгэ зөөритэй бүхы хүнүүдэй адресууд тэрэ тайлбари соонь заагданхай байгаа бшуу. Тиихэдэ эдэ баяшуул бүхэнэй хэр зэргэ мартамхай һүлэр байһаниинь тусгаар заагдаһан байгаа.

✪ Халуун үдэрнүүдэй болоходо Европын зарим городой, үйлсэнүүдтэ юрын уһа бэшэ, харин далайн уһа сүршэдэг байна. Иимэ арга Лондондо 1860 ондо анха түрүүн хэрэглэгдэһэн юм. Энэ арга юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, шиигынь хатасагүй байдаг, үнэр танар гарадаггүй байна бшуу.

✪ Наран сэсэгэй гол ургамал зүйлнүүдэй дундаһаа эгээн лэ хүнгэниинь болоно. Тэрэнэй 1 кубическа сантиметрэй удельнэ хэмжээн 0,028 грамм болодог байтаа һаань, уушха модоной нэгэ кубическа сантиметрэй удельнэ хэмжээн 0,24 грамм болодог байна.

✪ Загаһанай талхан (гурил) белок (80 процент) ехэтэй дээрэһээ загаһанда орходоо таба дахин хоол болосотой байдаг. Юрын эдеэ хоолдо нэмэлтэ болгон хэрэглэгдэхэ загаһанай талхан белогой дуталгатай хэгдэхэ тэмсэлдэ шухала үүргэ дүүргэжэ болохо байна.

Марты
хоно

Хабарай т
март дулаана
һэн 10 хоног
мнай газар
мэг, дулаан
Олонхи айма
дунда зэргын
градус байгаа
моһоо 3—6 г
болоно.

Гэхэтэй ха
хоног соо
1-һээ 5 граду
гаяа Түнхэн
Хориин (Үдэ
до дулаан ү

Зарим үдэр
кын олонхи а
дөө хүйтэрж
хүрөө. Тиихэ
Баргажанай
градус хүйтэ
ороогүй, һал
нүүд байба.

Арбан хоно
нүүдтэ холи
догүй тала г
хайлажа, ар
багаар саһа
хоной һаба х
бэшье Хүрб
Моондодо хэ
хайлангүй ш
бан хоногой
тала дайда,
нуудай саһа
12 сантиметр
Тиихэдэ
Баргажанда
гануудай саһ

Ц. Ц.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Англиин коммунистнуудай тоо улам олон болоно

ЛОНДОН, мартын 12. (ТАСС). Партиин гэшүүдые шэнээр бүридхэхэ хүдэлмэриин һаяхан дүүрэһэн тухай Великобританиин коммунис партиин гүйсэдком мэдээсээ. Мэдээсэлэй ёһоор КПВ-гэй гэшүүдэй тоо мүнөө үедэ 33.008 хүн болоһон байна. Имагтал хоёр долоон хоногой турша соо үргэлжэлһэн шэнэ бүридхэлэй үедэ 1.000 хүн партиин гэшүүндэ шэнээр абтаа.

Апрель һарада болохоёо байһан XXVIII съезд хүрэтэр партиин гэшүүдэй тоое 35.000 хүн болгохын тулада КПВ-гэй зэргэдэ шэнэ гэшүүдые абаха үргэн кампани дэлгэрүүлхые гүйсэдком уряална.

Гвинейдэ шэнэ мүнгэн гаргагдаба

КОНАКРИ, мартын 12. (ТАСС). Гвинейн Республикын бүхы газар дээрэ хуушан мүнгэн шэнэ мүнгөөр һэлгэгдэжэ байна. Секу Туре гэгшын правительствын тон нюусаар бэлэдхэһэн энэ хэмжээ ябуулга хонжоо наймаашад болон валютаар наймаа хэгшэдтэ ехэ аягүй ушар болоһон байна.

Гвинейн тогтууритай валюта али бүхы хуули бусын аралжаа наймаа хэхын тулада зарим оронуудай «хара дэлгүүрнүүд» дээрэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байгаа. Хонжоо наймаашад энэ валютые доогуур сэнгээр худалдажа абаад, тиигээд Гвинейн франкнуудаар хямда сэнтэйгээр худалдажа абаһан Гвинейн продукциие хилын саана ехэ ехээр гаргадаг байгаа. Хилэ дээрэ тогтоогдоһон шанга хиналта валюта худалдажа абадаг хүнүүдые гэнэдхээгээ: республикынгаа газаа тээ тэдэнэй суглуулһан хуушан түхэлэй валюта мүнгэн хэрэггүй болоһон байна. Хуушан мүнгэ шэнэ мүнгөөр табан үдэрэй турша соо һэлгэхээр тогтоогдоһон ушар хуули бусаар олоһон зөөриень абархын аргагүй болгохо байна. Тиихэдэ урдын валютануудые һажаалган хуурмаг мүнгэ хэхэдэ хилбар байһан юм. Мүнөө хуурмаг мүнгэ бүтээгшэд заатагүй урагшагүйдэхэ болоно.

„Бидэнэр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэбди“

ПАРИЖ, мартын 12. (ТАСС). Лансе (Па-де-Кале департамент) городто забастовко хэжэ байһан горнягуудай комитедтэ Парижай 60 наһатай эхэнэр бэшэг эльгээгээ. «Би, хүгшэн, үгытэй болонхойб, зүгөөр өөрынгөө багахан нөөсэлэлгэһөө 50 франк эльгээнэб» гэжэ тус бэшэг соонь хэлэгдэнэ. Мүнөө арбан хоёрдохи үдэртөө забастовко хэжэ байһан горнягуудай эрэлхэг зоригто тэмсэлые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлһэн мэдүүлһэн хэдэн мянган иимэ бэшэгүүд болон телеграмманууд забастовко хэжэ байһан шахтёрнуудай нэрэ дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ абтажал байһаар. Забастовко хэгшэдэй фонддо Франциин бүхы нютагуудһаа, мүн хилын саанаһаашье мүнгэ зөөри ороно.

Ороной нүүрһэнэй бүхы түб газарнуудта үдэр бүри боложо байһан митингнүүд, суглаанууд болон демонстрацинуудта шахтернуудай һамгад мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ороной хойто талын районой нүүрһэнэй томо түб газар бологшо Лансе городой эхэнэрнүүд президент де-Голльдо эльгээһэн бэшэг соогоо иигэжэ мэдүүлнэ: «Бидэнэр эсэстээ хүрэтэр тэсэхэбди, тон багахан салин хүлһэн бидэндэ хашартай болошоо, маанадай эрэ нүхэдэй түлөө саг үргэлжэ һанаагаа зобожо байхые бидэнэр хүсэнэгүйбди. Бидэнэр тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэбди...»

Японой эзэд баяшуулай буруушаалга

ТОКИО, мартын 12. (ТАСС). Пумаажан бүдөөр Японд оёгдоһон хубсаһа хунар США-да абаашажа худалдалгые хизаарлаһан ябадалые эрид шууд буруушааһан буруушаалга правительствада, мүн Япондохи американска посольстводо мэдүүлхэ гэжэ хубсаһа оёхо, газаашань гаргажа худалдаха хэрэг эрхилэгшэдэй Японой ассоциаци шиидэһэн байна. «США хадаа Женевэдэ батлаһан удаан болзорой хэлсээнэй эрилтэнүүдые оройдоошье хэрэгсээнгүйгөөр, пумаажан бүдөөр оёгдоһон хубсаһа хунар Японһоо тиишэ абаашажа худалдалгые али болохоор хизаарлахые һэдэнэ, энээнииень бидэнэр огто зүбшөөжэ шадахагүйбди» гээд буруушаалга соонь хэлэгдэнэ.

Өөһэдынгөө бүтээһэн зүйлнүүдые США-да абаашажа худалдаха зүбшөөлэй үнэндөө болюулагдаһан дээрэһээ Японой олонхи фирмэнүүд мүнгэ зөөриин талаар угаа хүшэр байдалда ороо гэжэ 600 шахуу эзэд баяшуулые нэгэдүүлдэг ассоциациин буруушаалга соо заагдана. Вашингтондо политическэ талаар хэлсээ хэжэ Японд бүтээгдэһэн зүйлнүүдые США-да абаашажа худалдаха тухай асуудал шиидхэхыень ассоциаци правительствые уряалаа.

„Революсьон“ газетын хуудаһануудта

ГАВАНА, мартын 12. (ТАСС). Литература болон искусствын ажал ябуулагшадтай парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй уулзахада КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгын дэлгэрэнгыудхые «Революсьон» газетэ толилоо. СССР-тэ искусствын амжалтатайгаар хүгжэжэ байһан тухай, тэрэнэй зорилгонууд тухай үгэ соо хэлэгдэһэн газарые газетэ тусгаар илгаруулжа толилоо.

СИРИДЭХИ БАЙДАЛ

ПАРИЖ, мартын 12. (ТАСС). Сириин бүхы газар дээрэ 22 часһаа үглөөнэй 5 час хүрэтэр харуул табигдадаг байһаар. Дамаскын радиогой дамжуулгада үндэһэлэн Франсс Пресс агентство иигэжэ мэдээсэнэ. Сириин Арабуудай Республикын шэнэ правительствын заседани үсэгэлдэр боложо, «шэнэ засаг түрын политикын гол шухала ёһонууд» тухай асуудал хаража үзэгдөө. Табан араб оронуудай хоорондохи харилсаануудые бэхижүүлхэ зорилгоор Каир, Алжир, Багдад болон Санада тусхай болон олониитын хоёр делегациие эльгээхэ болоо.

Шэнэ хүнүүд сүүдтэ үгтэбэ

БАГДАД, мартын 13. (ТАСС). «Аль-Урва Аль-Васика» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, ирак үндэһэ яһанай 51 хүниие Ирагай генерал-губернатор сэрэгэй сүүдтэ үгөө. Тэдэнэй тоодо — офицернүүд, солдадууд болон энгэй хүнүүд, тусхайлбал коммунис партиин гэшүүд оролсоно.

Гана өөрынгөө гуйлтаһаа арсаба

НЬЮ-ЙОРК, мартын 12. (ТАСС). Ганаһаа ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Алекс Квейсон-Секки Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ иигэжэ мэдээсээ. Конгын урдын премьер-министр Патрис Лумумбын ямар эрхэ байдалда алагдаһые мүрдэжэ үзэхын тулада Соведэй ээлжээтэ бэшэ заседани зарлаха гэһэн өөрынгөө гуйлтаһаа Гана арсаба.

Лумумбын ямар эрхэ байдалда наһа бараһые мүрдэхэ гээшэ Конгын дотоодын хэрэг гэжэ тоолонобди гээд Конгын правительство Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ мэдүүлһэн байна.

Манай адрес, телеф

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул.
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам.
ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной ж
—24-74, сельского хозяйства—47-59, советс
и культуры, литературы и искусства—34-05,
транспорта, информации—35-14, писем и раб
отдел переводов и корректорская—35-95, бу
Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Минис
Бурятской АССР.
Н00373.